

TMMOB Sanayi Kongresi 2009'a Doğru "Kriz ve Sanayi Sektörlerinin Durumu Sempozyumu" düzenlendi...

"TÜRKİYE SANAYİSİ BİR DÖNÜM NOKTASINDA"

"TMMOB Sanayi Kongresi 2009'a Doğru Kriz ve Sanayi Sektörlerinin Durumu Sempozyumu"nun açılışında konuşan MMO Başkanı Emin Koramaz, neoliberal serbest pazar ekonomisinin iflas ettiğinin açıklıkla tespit edilmesi gerektiğini vurgulayarak, üretim, istihdam, ihracat, ithalat, gelir ve servet vergisi, finansal gelirler, işsizlik sigortası fonunun kullanımı, döviz kuru ve sermaye hareketleri alanlarında Türkiye'nin çok radikal adımlar atması gerektiğini bildirdi. "Başka türlü ekonomik ve sosyal bunalımdan çıkış olanaklı değildir" diyen Koramaz, öncelikle ve ivedilikle uluslararası finans kuruluşlarının güdümünde uygulanan üretimi, yatırımı, sanayiye, bilimi, teknolojiyi, mühendisi ve toplumu dışlayan ekonomik sosyal politikaların terk edilmesi gerektiğini söyledi. Tam üyelik müzakere süreçleri tamamlanincaya kadar Gümrük Birliği Anlaşması'nın askıya alınması çağrısında bulunan Koramaz, AB müzakere süreçlerinde müktesebat değişikliklerinin tüm sektörler, meslek örgütleri ve sivil toplum nezdinde tartışmaya açılmasının sağlanması ve bu alanda ülke çıkarlarını esas alan politikaların oluşturulması gerektiğini kaydetti. Sempozyumun açılışında konuşan TMMOB Başkanı Mehmet Soğancı da geçen dönem düzenlenen TMMOB Sanayi Kongresi 2007'nin Sonuç Bildirisinden yaptığı alıntılarda, bugün Türkiye ekonomisinin içinde

bulduğu kriz sürecine dair uyarılarda bulduklarını ifade ederek, Türkiye'de sanayinin "Türkiye küresel güçlerin bize biçmiş olduğu fason üretime yönelik taşeronlaşmış sanayi işletmelerinden oluşmuş bir yapılanmayı kabul edecek midir? Yoksa Türkiye sanayi elbisesini yeni bir modele göre, sanayileşme ve sosyal kalkınma hedeflerine yönelik bir biçimde mi oluşturacaktır?" tercihiyle karşı karşıya bulunduğunu savundu.

TMMOB Sanayi Kongresi 2009'a Doğru Kriz ve Sanayi Sektörlerinin Durumu Sempozyumu, 28 Şubat 2009 tarihinde Ankara Milli Kütüphane Konferans Salonu'nda yapıldı. TMMOB üyesi mühendis, mimar ve şehir plancıları ile akademisyenlerin, kamu kurum ve kuruluşları ile sektör temsilcilerinin katıldığı etkinliği kayıtlı 220 delege izledi.

Toplam beş oturumdan oluşan Sempozyumun açılışı Makina Mühendisleri Odası (MMO) Yönetim Kurulu Başkanı Emin Koramaz ile Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği (TMMOB) Yönetim Kurulu Başkanı Mehmet Soğancı'nın konuşmalarıyla başladı. Açılış konuşmalarının ardından iktisatçı Prof. Dr. Korkut Boratav, ülke sanayisinin durumuna ilişkin kapsamlı bir sunum gerçekleştirdi. Daha sonraki oturumlarda ise krizin otomotiv, demir çe-

lik ve metal, makina imalat, tekstil, enerji, kimya, elektronik, tarım ve tarıma dayalı sanayi sektörlerine etkileri sektörel kuruluş temsilcilerince; krizin çalışanlara etkileri Kamu Emekçileri Sendikaları Konfederasyonu (KESK) ve Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu (DİSK) temsilcilerince irdelendi. “Forum ve Tartışmalar” başlığı altında yapılan son oturumda ise iktisatçı Prof. Dr. Bilsay Kuruç tarafından genel bir değerlendirme sunumu ve ardından tartışmalar yapıldı. Sempozyum sonucunda ortaya çıkan sonuçlar, 12-13 Aralık 2009 tarihinde MMO sekreteryasında düzenlenecek TMMOB Sanayi Kongresi 2009’a taşınarak değerlendirilecek.

EMİN KORAMAZ: “TÜRKİYE BİR DÖNÜM NOKTASININ EŞİĞİNDE”

Sempozyum açılışında konuşan MMO Yönetim Kurulu Başkanı Emin Koramaz, TMMOB Sanayi Kongresi 2009’un ana temasının “Dünya Ekonomik Krizi ve Türkiye Sanayinin Yeniden Yapılanması, Planlamada Model Önerileri, İstihdam Öncelikli Bölgesel Refah ve Kalkınma” olarak belirlendiğini, Sempozyumun Sanayi Kongresi’ne bir ön hazırlık olarak gerçekleştirildiğini ifade ederek, Sempozyum ile Sanayi Kongresi’ne veri taşımanın yanı sıra küresel krizin bugüne değin sanayi sektörlerine ve çalışma hayatına somut etkilerini saptamak ve sorunların aşılması için çözüm önerileri geliştirmek amacıyla düzenlendiğini belirtti.

Odanın her iki yıllık çalışma döneminde meslek ve uzmanlık alanları ile ilgili gelişmeleri tartışmaya açmak, görüş ve önerileri yetkililere iletmek, kamuoyunu bilgilendirmek ve ilgili taraflarla birlikte çözüm önerileri üretmek amacıyla, sanayi ve bağlantılı konularda demir çelikten otomotive, iş makinalarından tekstil teknolojilerine, makine tasarımı tıbbi cihaz teknolojilerine, kaynak teknolojilerinden uçak ve havacılığa, iş sağlığı ve güvenliğinden enerji verimliliğine varana değin 35 civarında kongre ve sempozyum düzenlediğini söyleyen Koramaz, bütün bu etkinliklerin ana amacının ülkenin yararına ve halkın refahına yönelik sanayi politikalarının şekillenmesi ve bu yönde sektörel ve bütünlüklü toplumsal bir bilinç oluşturulmasına katkıda bulunmak olduğunu kaydetti. Sempozyumun bu açıdan oldukça önemli olduğunu vurgulayan Koramaz, içinde bulunulan kriz koşulları ile birlikte ele alındığında ülke sanayisinin tarihsel bir yapılanma ve dönüm noktasının eşikinde bulunduğuna dikkat çekerek şöyle konuştu: “Türkiye sanayisi 1961’lerden bu yana çeşitli evrelerden geçerek, iktidarlara, dünya ve ülke konjonktürüne, IMF, Dünya Bankası, Gümrük Birliği, Avrupa Birliği, Dünya Ticaret Örgütü tarafından belirlenen politikalara bağlı olarak önemli dalgalanma ve krizlerin içinden geçmiştir. Uzun süreli teşvik ve desteklere rağmen kalıcı ve entegre bir sanayi politikası oluşturulmaması ve buna uygun stratejilerin geliştirilememesi sonucu ülke sanayisi dışa bağımlı ve fason üretime yönelik bir yapıya büründürülmüştür.”

Yatırım Kavramı “Yabancı Sermayeyi Davet Etmeye” Odaklandı

“Özellikle 24 Ocak 1980 kararları ile başlayan süreçte, 1982 Anayasası’na da yansıtıldığı üzere kalkınma planlaması devletin temel ve öncelikli görevi olmaktan çıkarılmış ve salt ekonomik bir hüviyete büründürülmüştür” diyen Koramaz, ekonomik ve sosyal kalkınmanın birlikte gerçekleştirilmesi ve bu amaçla sanayileşmeye öncelik verilmesi gibi uzun erimli hedeflerden uzaklaşıldığını işaret etti. Koramaz, sübvansiyonların büyük ölçüde kaldırıldığını, KİT yatırımlarının durdurulduğunu, büyük ölçekli sanayi kuruluşları ile stratejik kuruluşların özel-

leştirildiğini, sabit sermaye yatırımlarında gerilemenin yaşandığını, Gümrük Birliği hedefleri doğrultusunda tüm sektörlerde korumacılığın asgariye indirildiğini ve Türkiye sanayisinin eşitsiz koşullarda küresel rekabete açıldığını belirtti. Öz kaynaklardan çok ithal kaynakların girdi olarak kullanıldığını, küresel güçlerin dayattığı iş bölümü ile fason üretimin ve taşeronlaşmanın egemen kılındığını, kaynak tahsisinin iç ve dış piyasalar yoluyla sağlandığı bir sanayi modeline geçildiğini vurgulayan Koramaz, “Türkiye’nin ulus ötesi şirketler ve uluslararası finans sermayesinin doğrudan denetimi altına sokulmasına dayalı bu yeni sömürgeleştirme modeli ile ülkemiz ithalat ve ucuz iş gücü deposu haline dönüştürülmüştür. Yatırım kavramı artık tek bir hedefe, ‘yabancı sermayeyi davet etmeye’ odaklanmıştır. Bu politikaların biriktirdiği olumsuzluklar özellikle son dokuz yılda, 2001 krizi ve içinde bulunduğumuz büyük krizde yüzeye çıkmıştır” diye konuştu.

Makro Ekonomik Dengeler Tamamen Bozuldu

Türkiye’de ekonominin ölçeğinin küçüldüğü, üretim, istihdam, ihracat ve ithalatın gerilediği bir döneme girildiğini söyleyen Emin Koramaz, bunun doğrudan üretici sektörlerin krizi anlamına geldiğini belirtti. Türkiye’nin bu krizi bizzat üretici sektörlerde, hizmet sektörlerinde ve tüm toplumda yaşadığına dikkat çeken Koramaz, “İçinde bulunduğumuz kriz koşullarında makro ekonomik dengeler tamamen bozulmuştur. Kriz son altı ayda belirgin bir biçimde üretim, talep, yatırım alanlarındaki daralma ile büyümeyi aşağıya çeken bir nitelik kazanmıştır. Gelişmiş ve gelişmekte olan 42 ülkeye ait büyüme verilerine göre Türkiye 2008’in son aylarında yüzde 0,5 büyüme oranı ile büyüme hızı en düşük yedi ülke arasında yer almaktadır. Konu gelişmekte olan ülkeler kategorisinde ele alındığında ise Türkiye, 22 ülke arasında sondan üçüncü sıradadır. Merkez Bankası’nın imalat sanayi iş yerlerinde yaptığı ankete göre son üç ayda sanayi iş yerlerinin yüzde 68’inde üretim, yüzde 72’sinde sipariş miktarı azalmış ve yüzde 52’sinde ortalama birim maliyeti artmış bulunmaktadır. İmalat sanayi toplam üretiminde 2008 ve 2009 Ocak ayları kıyaslandığında yüzde 27’lere varan bir düşüş söz konusudur. Toplam sanayi üretiminde ise bu rakam yüzde 33’lere çıkmaktadır. Aynı dönemde kapasite kullanım oranındaki düşüş ise yüzde 23’ler civarındadır” dedi.

“Türkiye İşsizlikte Dünya Birinciliğine Oynuyor”

İmalat sanayi alt sektörlerine bakıldığında da durumun farklı olmadığını işaret eden Koramaz, 2008 ve 2009 Ocak ayları kıyaslandığında otomotivde yüzde 36, tekstilde yüzde 33, metalde yüzde 40, giyimde yüzde 29, makine imalatında yüzde 19, gıdada yüzde 10 civarında üretim düşüşleri yaşandığını bildirdi. “Bütün bunların sonucu olarak Ocak 2009’da sanayide işsizlik oranı yüzde 19,3’e ulaşmıştır” diyen Koramaz, ülke genelinde resmi rakamlara göre üç milyon kişinin işsiz olduğunu açıkladı. Eksik istihdam, iş aramaktan vazgeçenler ve mevsimlik işsizlik kategorileri de katıldığında bu rakamın 6,5 milyona ulaştığına dikkat çeken Koramaz, “Yani her dört çalışabilecek insandan biri işsizdir. TÜİK verilerine göre Güney Afrika Birliği ve İspanya’dan sonra Türkiye işsizlikte üçüncü sırada yer almaktadır. İŞKUR’a başvurularda yüzde 95 artış vardır ve Türkiye işsizlikte dünya birinciliğine oynamaktadır” diye konuştu.

“Kalıcı Önlemlere İhtiyaç Var”

Krizin etkilerinin bu derece yakıcı yaşanmasının bir nedeninin de siyasi iktidarın “hamdolsun iyiyiz, bu kriz bizi teğet geçer” yaklaşımı olduğunu ifade eden Emin Koramaz, konunun yalnızca bankaların ve finansman kurumlarının düzeyine indirgenerek ele alındığını, ekonomik dengelerin değişimi, döviz-faiz ikilemi, enflasyon, istihdam düzeyi, yatırımlar ve dış ticaret açığı ile ülkenin dış borçlarının durumunun gündeme getirilerek önlemlerin tartışılmadığını kaydetti. Sanayi sektörünün üretim, yatırım, ihracat ve ithalatı ile istihdamının kapsam dışı bıraktığı, ülkenin geleceğini ipotek altına alan politikaların aynen uygulanana geldiği eleştirilerini yöneltten Emin Koramaz, şu tespitlerde bulundu: “Geçen hafta Meclis’te yasalaşan ve kamuoyunda ‘ekonomik önlemler paketi’ olarak adlandırılan ‘İşsizlik Sigortası Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun’ işsizlik, yatırım teşviki, banka işlemleri, vergi avantajları, tekstil ve otomotiv için getirilen düzenlemelerle bazı önlemleri uygulamaya koymaktadır. Ancak bunlar tek tek ele alındığında, ekonomi ve sanayinin içinde bulunduğu koşullarda çok yetersiz oldukları görülmektedir. Düzenlemeler,

sektörlerin özgün yapısını gözetmekten ve bütünsel bir yaklaşımdan yoksundur. Örneğin geçici işsizlik konusunda 2008–2009 yılları için kısa çalışma ödeneği yüzde 50 artırılmış ve ödeme süresi 3 aydan 6 aya çıkarılmıştır; Bakanlar Kurulu ödenek süresini 6 ay daha uzatabilecektir. Ancak bu durum, yüzde 25'e ulaşan işsizliğe bir çözüm getirmemektedir. Kapsam oldukça dar olup, iş yerlerinin yeniden üretimini sürdüreceği varsayılmaktadır. 2009 yılında talebin daha da daralacağı ve krizin yoğunlaşacağı öngörüldüğünde, giderek artan geçici işsizlik bizzat fiili işsizliğe dönüşecek ve bu durum işsizlik oranının hızlı artışını getirecektir. Burada kalıcı önlemlere ihtiyaç vardır. Öncelikle kamunun şu anda yüzde 4'e varan belirlenmiş istihdam gereksinimi hızla karşılanmalı ve sanayide istihdam odaklı ve yüksek katma değerli yeni yatırımlar planlayacak bir yaklaşımla istihdam hacmi artırılmalıdır. Buna göre de destek, teşvik ve finansal kaynaklar planlanmalı ve gerçekleştirilmelidir.”

Düzenleme Nitelikli Personel İstihdamını Baltıyor

“Diğer yandan bu sözde önlemler paketi ile 5746 sayılı Yasa'da değişiklik yapılarak, işletmelerin AR-GE merkezlerinde çalışan personelin doktoralı olanlarda yüzde 90, mühendislerde yüzde 80 oranındaki gelir vergisi muafiyeti bedeli çalışanlardan alınarak işletmelere aktarılmıştır” diyen Emin Koramaz, böylece reel olarak AR-GE personellerinin ücretlerinin düşürüldüğünü söyledi. Bu düzenlemenin nitelikli personel istihdamını baltalayıcı nitelikte olduğuna dikkat çeken Koramaz, “Zira bir süre sonra nitelikli elemanlar bu kuruluşlardan ayrılacak ve yerlerine düşük ücretle yenileri gelecek ve yine kalıcı bir AR-GE altyapısı oluşturulamayacaktır” dedi. İmalat sanayinin krizden en fazla etkilenen kesimini KOBİ'lerin oluşturduğunu işaret eden Koramaz, şöyle konuştu: “Ülkemizde küçük ve orta boy işletmeler istihdamın yüzde 63,30'unu, katma değer ise yüzde 29'unu gerçekleştirmektedir. Bu işletmeler kısa ve orta vadeli finansman çıkmazı içerisinde olup, birçok KOBİ niteliğinde firma ya kapanmakta ya da üretimlerine ara vermektedir. Söz konusu pakette bu alana ilişkin kalıcı önlemler yer almamaktadır.”

“Yasa Alt-Üst Olan Ekonomiye Merhem Olacak Gücü Taşımıyor”

KOBİ'lerin kalifiye iş gücü oranını artırmak ve mühendis istihdamını yükseltmek için KOBİ çalışanlarına gelir vergisinden yüzde 80–90 oranında muafiyet sağlanması gerektiğini vurgulayan Koramaz, yüksek katma değer yaratan ve istihdam ağırlıklı işletmelerin kredilerde önceliğe sahip olmasının da öngörülmesi gerektiğini belirtti. Emin Koramaz, yapılması gerekenler konusunda şunları söyledi: “Bölgesel teşviklerde 'kümelenmeler' bazında sektörel destekler uygulanmalı; sektörel bazda birleşmeleri gündeme getiren projeler yapılmalı; 'ortak tedarik sistemi' ile 'ortak AR-GE merkezleri' kurulmalı, geliştirilmeli ve denetlenmelidir. KOBİ kredileri ayrıcalık güdülmeksizin mevcut yapıyı güçlendirmek ve gelecekteki işletme vizyonunu ortaya koymak amacıyla etkin bir mali denetimle dağıtılmalı; kredilerin geri dönmesi için firmaları güçlendirecek önlemler getirilmelidir. Özet olarak, sözde 'küresel krizin olumsuz etkilerinin giderilmesine' yönelik olarak çıkarılan bu Yasa, ülkemizin alt-üst olan ekonomik yapısına ve çökmekte olan sanayisine merhem olacak bir güç ve nitelik taşımamaktadır. Kısa bir süre tekstil, otomotiv gibi alt sektörlerin talebini artıracak, yatırım yapmakta olan şirketlerin vergilendirme durumuna anlık çözümler getirecek bu düzenlemeler, orta ve uzun vadeli bir program olarak krize çözüm getirmeyecektir. Ayrıca unutulmamalı ki, on yıllara dayanan dışardan yönetimli sanayi politikaları sonucu sanayimiz çözülmeye yüz tutmuştur.

“Neoliberal Serbest Pazar Ekonomisi İflas Etti”

Açıklıkla saptamak durumundayız: Neoliberal serbest pazar ekonomisi iflas etmiştir. Küresel krize kendi birikmiş ekonomik sosyal bunalım öğeleriyle katılan Türkiye'nin kaynaklarının yeni borç, faiz ödemeleri ile heba edilmesine artık daha güçlü bir şekilde 'dur' demek gerekmektedir. Üretim, istihdam, ihracat, ithalat, gelir ve servet vergisi, finansal gelirler, işsizlik sigortası fonunun kullanımı, döviz kuru ve sermaye hareketleri alanlarında Türkiye'nin çok radikal adımlar atması gerekmektedir. Başka türlü ekonomik ve sosyal bunalımdan çıkış olanaklı değildir. Öncelikle ve ivedilikle uluslararası finans kuruluşlarının güdümünde uygulanan üretimi, yatırımı, sana-

yiye, bilimi, teknolojiyi, mühendisi ve toplumu dışlayan ekonomik sosyal politikalar terk edilmelidir.

“Gümrük Birliği Anlaşması Askıya Alınmalı”

Tam üyelik müzakere süreçleri tamamlanincaya kadar Gümrük Birliği Anlaşması askıya alınmalı; AB müzakere süreçlerinde müktesebat değişikliklerinin tüm sektörler, meslek örgütleri ve sivil toplum nezdinde tartışmaya açılması sağlanmalı ve bu alanda ülke çıkarlarını esas alan politikalar oluşturulmalıdır. Türkiye’de sanayinin yeniden istihdam yaratabilir duruma getirilmesi, ara mallar üretimine ivedilikle geçilmesi, KOBİ’lerin AR-GE ve inovasyonla özgün ürüne yönelebilmesi, ithal girdilerin minimize edilerek daha yüksek katma değerli bir sektörel yapı değişimine gidilmesi ancak ve ancak ülke çıkarları ve halktan yana bir planlama ile olanaklıdır. Eğer bir planımız yoksa başkalarının planlarının bir parçası olacağımız açıktır.”

MEHMET SOĞANCI: “YEREL VE MERKEZİ İKTİDARLARI YILLARDIR UYARIYORUZ”

Sempozyum açılışında konuşan Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği (TMMOB) Yönetim Kurulu Başkanı Mehmet Soğancı, TMMOB’nin mesleki, ekonomik, sosyal ve kültürel alanlarda ülkenin mühendislerini, mimarlarını ve şehir plancılarını temsil etmek, onların hak ve çıkarlarını halkın çıkarları temelinde korumak ve geliştirmek, mesleki, sosyal ve kültürel gelişmelerini sağlamak ve mesleki birikimlerini toplum yararına kullanmalarının zeminini yaratmakla yükümlü olduğunu belirtti. Bu amaçla TMMOB’nin meslek alanlarıyla ilgili gelişmelerin ve politikaların sosyal, siyasal, ekonomik ve kültürel boyutlarını derinlemesine kavramak, yorumlamak ve toplumu bilgilendirmek zorunda olduğunu vurgulayan Soğancı, TMMOB’nin bu nedenle politikaların toplum yararına düzenlenmesi için öneriler geliştirdiğini, bunların yaşama geçirilmesi için mücadele ettiğini ve bunların gereği olarak en genel anlamda bağımsız ve demokratik bir Türkiye’nin yaratılması yönündeki çalışmalarını bütünsel bir anlayışla ve etkinleştirerek sürdürdüğünü ifade etti. TMMOB’nin yıllardır üzerine düşeni yaptığının altını çizen Soğancı, yerel ve merkezi iktidarları meslek alanları ile ilgili olarak sürekli ve bugün de olduğu gibi topladığı etkinliklerin sonuç bildirimleri ile uyardığını kaydetti. TMMOB ortamında

1962’den beri ve bu yıl on yedinci si düzenlenecek olan Sanayi Kongresi’nin ön hazırlık toplantısı olan Sempozyumda bir arada olduklarını söyleyen Mehmet Soğancı, “TMMOB ortamında 1962’den bu yana düzenlenmekte olan Sanayi Kongreleri 1962, 1964, 1972, 1974, 1976 tarihlerinde Makina Mühendisleri Odası yürütücülüğünde gerçekleştirildi. Bir süre verilen aradan sonra: gene Makina Mühendisleri Odası yürütücülüğünde düzenli bir şekilde sürdürüldü” dedi.

“Krizin Sektörlere Etkileri Sıcağı Sıcağına Değerlendirilecek”

Geçmiş dönemlerde yapılan Sanayi Kongrelerinin başlıklarını anımsatan Soğancı, bu yıl Aralık ayında düzenlenecek Kongrenin “Dünya Ekonomik Krizi ve Türkiye Sanayinin Yeniden Yapılanması” ana teması altında krizin dünya ve Türkiye’deki etkileri ve yönelimleri ile “Planlamada Model Önerileri ve İstihdam Öncelikli Bölgesel Refah ve Kalkınma” konularında yoğunlaşacağını açıkladı. “Şimdi bu sempozyum ile sıcağı sıcağına, kapitalist küreselleşmenin küresel krizinin sanayi sektörlerimize etkilerini irdeleyip, sizlerin katkıları ile saptama ve önerilerimizi kamuoyuna sunacağız” diyen Soğancı, MMO Başkanı Emin Koramaz’ın konu ile ilgili kapsamlı sözlerine ilave olarak 2007 yılında düzenlenen Sanayi Kongresi’nin sonuç bildirisinden bazı bölümleri dinleyicilerle paylaşmak istediğini dile getirerek şöyle konuştu: “Kongremiz sonunda 2007’de şunları söylemiştik: *Ülke sanayinde üretimi esas alacak istihdam odaklı, kalkınma ve refahı amaçlayan politikalar nerdeyse bütünüyle terk edilmiş, ülke dış borç ve ithal girdi ağırlıklı ihracata ve dengesiz büyümeye dayalı*

ekonomik anlayışa teslim edilmiştir. Ülkeye gelen yabancı doğrudan sermaye yatırımları özelleştirmeye, finansman ve sigortacılık sektörlerine yönelmiş, böylece imalat sanayinin yeni yatırımlarına herhangi bir kaynak ayrılmamıştır. İç pazar, ithal malları lehine genişletilmiş ve dışa bağımlılık perçinlenmiştir.

“Türkiye Küresel Ekonominin İnsafına Bırakıldı”

Dokuzuncu Kalkınma Planı, plansız döneme geçişin simgesi olup, AB'ye entegre ile sanayinin taşeronlaşmasının da belgesi niteliğindedir. Plan yapamayan Türkiye başkalarının planına teslim olmuştur. Bir başka anlamda küresel ekonominin insafına bırakılmıştır. AR-GE ve inovasyon sürekli gündemde olmasına karşın GSMH içindeki payı yüzde 0,8'i aşmamış, ayrıca çıkarılan yasa taslağı ile yabancı yatırımların AR-GE merkezlerine teşvik verilmesi öngörülmektedir. Bölgeler arası dengeyi kuracak ve gelir dağılımını adil bir biçimde kalkınmada öncelikli yörelere yayacak politikalar oluşturulmadığından, işsizlik ve yoksulluk sorunu öncelikli sorunların başında yer almaya devam etmektedir. Planlama, sanayileşme ve kalkınma birbirinden ayrılmaz bir üçlüdür. Bu kavramlar yalnızca sanayideki teknolojik gelişmeler veya üretim sürecinde dar anlamdaki bir sanayileşme ile eşleştirilerek tanımlanamaz. Sanayileşme ve kalkınmayı 'sosyal kalkınma' anlayışı içinde, planlı bir yaklaşımla, tarım, çevre, enerji, bilim, teknoloji, istihdam, sağlık, eğitim, gelir, bölüşüm ve tüm diğer alanlara yönelik politikalarla bir bütünlük içinde tanımlamak gerekmektedir.

“Türkiye Gerekli Dersleri Çıkarmalı”

Türkiye küresel güçlerin bize biçmiş olduğu fason üretime yönelik taşeronlaşmış sanayi işletmelerinden oluşmuş bir yapılanmayı kabul edecek midir? Yoksa Türkiye sanayi elbisesini yeni bir modele göre, sanayileşme ve sosyal kalkınma hedeflerine yönelik bir biçimde mi oluşturacaktır? MMO tarafından kongreye sunulan 'Ülke Örnekleri ile Kalkınma ve Sanayileşme Modelleri' Raporunda görüldüğü gibi bu ülkelerin uygulamaları, fason imalatın sanayi içinde özgün ürün geliştirilmesini önlediğini ve dışa bağımlılığı artırdığını ortaya koymaktadır. Türkiye bu ülkelerin sanayileşme deneyiminden gerekli dersleri çıkaracak ipuçlarını yakalamak zorundadır.

Ülkemizin kaynakları, küresel güçlerin baskısından bağımsız bir şekilde değerlendirildiğinde, Türkiye küresel rekabette yer alabilecek potansiyellere sahiptir. Bilimi ve teknolojiyi esas alan, AR-GE ve inovasyona ağırlık veren, dış girdilere bağımlı olmayan, istihdam odaklı ve planlı bir kalkınmayı öngören sanayileşme politikaları uygulandığında durum değişecektir. Böylece sanayi yatırımlarında daha rasyonel seçimler yapılabilecek, ülkenin doğal kaynakları daha iyi değerlendirilebilecek, emek ve kaynak yoğun üretimden ileri/yüksek teknoloji yoğunluğu olan bir üretim ve sanayi yapısına ulaşılabilecektir.

Planlama, sanayileşme ve kalkınmada halkçı, toplumcu bir model ve bağımsız bir siyasi irade ile bunu gerçekleştirmek olanaklıdır.

- ❑ Ülkenin ekonomisini dışa bağımlı ve kırılgan hale getiren, tam üyelik müzakere süreçleri tamamlanincaya kadar, Gümrük Birliği anlaşması mutlaka askıya alınmalıdır.
- ❑ AB ile üyelik müzakere süreçlerinde siyasi ödünler verilmesi istenen ve Türkiye'nin iç politikasına müdahale eden üye tavırları reddedilerek, müktesebat değişikliklerinin tüm sektör ve sivil toplum nezdinde tartışmaya açılması ile tüm sektörlerde ülke çıkarlarına yönelik politikalar oluşturulmalıdır.
- ❑ Bugün her şeyden önce ülke ekonomisi ve sanayinin planlaması zorunlu hale gelmiştir. Bu planlama, kamu yararına çalışanların gelir dağılımını düzelterek, işsizliği ortadan kaldıracak, sosyal, kültürel ve ekonomik kalkınmayı sağlayacak, refahı kitlesel olarak yayacak ilke ve araçları kapsamaktadır. Burada yatırımlara ağırlık verilmelidir.
- ❑ Planlama ve kalkınma odaklı çalışmalar, tüm toplumsal mutabakatla, üniversite, sanayi ve meslek odaları ve sektör kuruluşlarını da kapsayan geniş bir platformda tartışılmalı, çözüm önerileri geliştirilmelidir.
- ❑ Sanayide üretimin organize sanayi bölgeleri ve küçük sanayi sitelerinde yaygınlaştırılması ve KOBİ'lere rasyonel bir işletme yapısı ve ölçek getirecek düzenlemelerin yapılması zorunludur. Bunun için öncelikle bir sanayi envanteri çıkarılmalı, sistematik bir veri tabanı kurularak sürekli güncelleştirilmelidir.
- ❑ Mühendislik altyapısı, AR-GE ve teknolojik gelişmenin önemli bir planlama ögesi olarak alınması ve de-

ğerlendirilmesi, kamu yararı ön plana alınarak benimsenmelidir. Bu tespit ve önerileri sağlayacak kamu yararına bir planlama, kalkınma ve istihdam odaklı gelişmelerin gerçekleşebilmesi demokrasinin tüm ilke ve kurumlarıyla egemen olduğu, insan hakları ve özgürlüklerinin tam anlamıyla uygulandığı bir ortamın oluşturulması ile sağlanabilmelidir. Bir diğer anlamda, demokrasi ile kalkınma birbirini reddeden değil, birbirini tamamlayan ve geliştiren durumlar olarak görülmelidir. 'Eğer planınız yoksa başkalarının planlarının bir parçası olursunuz!' Oysa bizler, üreterek büyüyen ve paylaşarak gelişen bir ülkede yaşamak istiyor ve bunun olanaklı olduğunu biliyoruz."

Kriz Tüm Müdahalelere Rağmen Derinleşiyor

Kapitalist küreselleşmenin küresel krizinde bu sözlerin anlamının daha doğru ortaya çıktığını vurgulayan Mehmet Soğancı, MMO Başkanı Emin Koramaz'ın konuşmasında dile getirdiği rakamların da bugünün Türkiye ve dünya ölçeğinde gerçeğin ifadesi olduğunu belirtti. Kapitalist küreselleşmenin sonuçlarının ortada olduğunu söyleyen Soğancı, "Bir milyar kişinin günde bir dolardan az kazandığı, dünya nüfusunun zengin yüzde 2'sinin dünya servetinin yarısına el koyduğu bir dünyada yaşıyoruz. Kuzey ile güney arasındaki, kadın ile erkek arasındaki, varsıllarla yoksullar arasındaki fark gittikçe açılıyor. Ülkemizde de yoksulların daha fazla yoksullaştığı, siyasal yapıda pek çok değişimin gerçekleştiği biçimde yaşanan süreç, kapitalist küreselleşmenin küresel kriziyle karanlık yüzünü bir kez daha gösterdi. Neoliberalizmin kurallarının değişmez olduğu öngörüsü sarsılırken krizden kurtulmak için sistemin taleplerine cevap vermenin de doğru olmadığı ortaya çıktı" diye konuştu.

Küresel mali krizin tüm müdahalelere rağmen önü alınamaz bir şekilde derinleştiğine dikkat çeken Soğancı, "Kapitalist küreselleşme sürecinin sonunu işaret eden bu krizle birlikte, kapitalizmin geleceği de tartışılmalı hale geliyor" dedi. Neoliberalizmi tartışılmaz ve geri döndürülemez, kaçınılmaz bir süreç olarak gösterenlerin dahi neoliberalizme karşı alternatif arayışlarına girdiklerini ifade eden Soğancı, kriz sonrasında yoksulluğun ve işsizliğin artacağını tahmin etmenin bir kehanet olmadığını kaydetti. Önümüzdeki dönemin tüm dünyada krizin derinleşerek devam edeceği, bunun sonucu olarak da yok-

sulluğun, işsizliğin büyüyeceği bir dönem olacağını işaret eden Mehmet Soğancı, böyle bir dönemin kapitalizmin iç çelişkilerini arttıracığını ve sınıf mücadelesine de ivme kazandıracağını savundu.

"Kriz Bizim Krizimiz Değil"

Küresel ekonomiyle yakın bağları olan hiçbir ülkenin bu krizden zarar görmeden kendisini kurtaramayacağını vurgulayan Soğancı, özellikle Türkiye gibi kendi kaynaklarını kullanamayan, emperyalizme bağımlı ülkelerin bu krizden daha fazla etkileneceğinin altını çizdi. Bugüne kadar Türkiye'yi yönetenlerin büyük bir bunalım, çözümsüzlük ve alacakaranlık dışında hiçbir şey yaratamadığını savunan Soğancı, "Daha çok yoksulluk, IMF'ye ve emperyalizme daha çok bağımlılık, baskı, şiddet, çeteler ve yolsuzluklar, bu düzenin ve ülkeyi yöneten siyasi iktidarların marifetleridir" dedi. Yaşamın içinde insandan ve halktan yana taraf olan TMMOB'nin "kapitalist küreselleşmenin krizi bizim krizimiz değildir" dediğini kaydeden Soğancı, şöyle konuştu: "TMMOB 'Bu kriz vahşi kapitalizmin 'kâr daha fazla kâr, sömürü daha fazla sömürü düzeninin' krizidir' diyor. Bu kriz, 'Üsttekine han hamam, alttakine din iman düzeni'ni sürdürücülerinin krizidir. Bu Sempozyumumuzda da konuşmalar, tespitler bu sözlerimizin ne anlama geldiğinin ifadesi olacaktır."

Başka Bir Dünya İçin Mücadele Yürütülmeli

Bütün bunlara rağmen dünyada ve Türkiye'de umudun ancak başka bir yaşam arayışının güçlenmesinden geçtiğini işaret eden Mehmet Soğancı, bugün başka bir ülke ve başka bir dünyaya her zamankinden daha fazla ihtiyaç olduğunu belirtti. "Kapitalizmin geleceği yoktur, bizler insanlığın yok oluşa sürüklenmesine karşı özgürlüğün, barışın, kardeşliğin hâkim olduğu yepyeni bir dünyayı bugünden yaratmanın mücadelesini şimdi daha güçlü ve kararlı yürütmeliyiz" diyen Soğancı, kapitalizmin küresel krizinin yaşandığı böylesi bir dönemde, "daha demokratik, daha barışçı, gelirini adaletli paylaşan" bir dünya için mücadelenin de yükseltilmesi zamanı olduğunu savundu. Soğancı konuşmasını şöyle tamamladı: "Bitirirken şunları da söylemeliyim: TMMOB'nin sözü insana dairdir, yaşama dairdir ve aydınlık gelecek günlere dairdir. Herkesin bunu bu şekilde algılamaları gerekmektedir. TMMOB insana dair görevlerini yapmaya devam edecektir."

PROF. DR. KORKUT BORATAV'DAN ÇAĞRI: “EZBER BOZMAYA BİZİM DE KATILMAMIZ GEREKİYOR”

bir canlanma gösterdiği 2002-2007 konjonktürünün bu hareketlerin durgunlaşması veya çıkışa dönüşmesi halinde, özellikle çevre ekonomilerinde önemli şoklar yaşanacaktı” diye konuştu.

“Türkiye Krizin İlk Dalgasını Sert Biçimde Yedi”

Bu nedenle “Kriz patlak verdiğinde, özellikle sermaye hareketlerinin çevre ekonomilerine girişindeki yavaşlama veya tersine dönmenin patlak vermesi gündeme geldiğinde ülkeler hangi konumda olacaklardı?” sorusunun çok önemli olduğuna dikkat çeken Boratav, iki temel göstereyi vurguladıklarını dile getirerek, göstergeler konusunda şöyle konuştu: “Eğer o konjunktüre hızlı artış gösteren bir dış borçlanmayla, düzeyi ve göstergeleri riskli bir dış borçlanmayla giriyorsanız, kırılgan konumda girecektiniz. İkincisi, cari işlem açığı yahut kestirme ifadeyle dış açığa oran ve düzey olarak yüksek konumda giderseniz, kırılgan girecektiniz. İşte Türkiye, 2008’in Ekim ayından itibaren tamamen bu konumda krizin ilk dalgasını sert biçimde yedi. Kriz öncesinin son yılı olan 2007 sonunda, dünya ekonomisinin şöyle bir seyir gösterdiğini biliyoruz artık: Neoliberal modelin dünya ekonomisini tamamen etki altına aldığı 1980’li yıllardan itibaren iniş ve çıkış gösteren çevrimler içinden geçiyoruz. Her çevrim bir iniş, bir de çıkış aşamasından oluşuyor. Bazı ülkelere daha çok, bazılarını daha az etkiliyor; ama milli gelirin büyüme hızından ya yavaşlamalar ya negatif göstergeler, sermaye hareketlerinde daralmalarla başlayan bir iniş ve çıkış. Dünya ekonomisinin son çevrimi 1998’de başladı ve 2007’de bitti.”

“Dönemin Tümünü Değerlendirelim”

1997 yılının sonuna gelindiğinde Türkiye'nin dış borçlarının 247 milyarı aştığını açıklayan Korkut Boratav, 1998-2007 yılları arasında Türkiye'nin konumunda olan tüm çevre ülkelerinde dış borçların yıllık artış oranının yüzde 5,5; Türkiye’de ise yüzde 11,4 oranında olduğunu kaydederek, diğer çevre ekonomilerindeki artış hızının yaklaşık iki misli daha yüksek bir dış borç artış temposunun tut-

Sempozyumun “Ülke Sanayisinin Durumu” oturumunda genel bir değerlendirme sunumu yapan Prof. Dr. Korkut Boratav, Amerika Birleşik Devletleri’nin kendi doktrinlerini çiğneyerek, ezber bozduğuna göre Türkiye gibi ülkelerin de kendi açısından bu ezber bozma sürecine girmesi gerektiğini işaret ederek, “Bizim gibi ülkelerin de kendi açımızdan bu ezber bozma sürecine, temelden değişmeye başlaması gereken yeni bir perspektifle ezber bozmaya katılmamız gerekiyor” diye konuştu.

Korkut Boratav, Türkiye’nin 2008 krizine kırılgan konumda girdiğini, bu kırılgan gidişin öngörüsünü de sadece kendisinin değil; pek çok kişinin yaptığını, hatta 2007 yılında düzenlenen TMMOB Sanayi Kongresi 2007’de tartışmalar ve sunuşlarda da defalarca vurgulandığını belirtti. “Dinleyen kulaklar uyarıldı” diyen Boratav, dünya ekonomisinin en tutucu çevrelerinin bile metropol ülkelerden veya dünya ekonomisinin ana mekanizmalarından kaynaklanacak, “en hafifiyle yumuşak iniş, fakat en kötümser öngörüyle de bir finansal kriz beklentisi” içinde olduklarının altının çizildiğini ifade etti. Mevcut krizin yaygın olan bu beklentileri aşan bir boyut kazandığını söyleyen Boratav, “Bu beklentinin bizim gibi ülkelere darbe vurması ise esas olarak iki kanaldan olacaktı. Dış ticarete fazlasıyla açılan ekonomiler, dış talepteki daralmanın kendi ülkelere ve ihracatçı sektörlerine yansımalarının maliyetini çekeceklerdi. Diğer de sermaye hareketlerinin olağanüstü

turulduğuna dikkat çekti. Aynı dönemde milli gelirin artış hızının 1997-2007 arasında yüzde 3,6 olduğunu işaret eden Boratav, “Siz bakmayın, bu yükseliş yıllarının yüzde 7’yi aşan bir büyüme başarımı göstergelerine dayalı ‘Ne kadar başarılı bir dönemden geçtik’ söylemine. Böyle bir değerlendirmeyi 1998-2007 arasında yapmamız lazım; hem çevrimin tümüdür, bir de Türkiye açısından anlamlı bir dönemlendirme daha söz konusudur. Türkiye, 1998’de IMF’nin gözetimi altına girdi ve bu 10 yıl, hatta 11’inci yılın Mayısına kadar da devam etti, yani 2008’in. Onun için, dönemin tümünü değerlendirelim. Böyle dip-te başlayıp zirvede son bulan değerlendirme siyasetçiler için yararlıdır, anlamlı olabilir; ama nesnel analiz yapanlar için bunun önemi yok” dedi.

ABD 2007’de 780 Milyar Dolar Dış Açık Verdi

Cari işlem açığının 2007’de 38 milyar dolara ulaştığını, milli gelirin ise 2006’da yüzde 7.8 olduğunu kaydeden Boratav, 2007 yılında milli gelir tanımının değişmesi nedeniyle 2007 rakamını vermediğini, çünkü bütün geçmiş değerlendirmeleri de yeniden hesaplamak gerektiğini; fakat artış eğilimi açısından bir fark bulunmadığını belirtti. Bu iki kırılma ölçütü bakımından sanayiye asıl ilgilendiren değişkenin cari işlem açığı olduğunu vurgulayan Boratav, bu dönemin Amerika’nın astronomik dış açıklarla dünya ekonomisine taşıdığı olağanüstü dengesizlikler dönemi olduğunu ifade etti. Amerika’nın 2006’da dış dünyaya 811 milyar dolar dış açık verdiğini açıklayan Boratav, 2007 yılında bu dış açığı 780 milyar dolar ile çok büyük bir rakam olduğunu söyledi. Astronomik dış açıkların söz konusu olduğu bu dönem bittiğinde gelişmekte olan ülkelerin büyük bölümünün dış denge ya da dış fazla konumunda krizle karşılaştıklarına dikkat çeken Boratav, dış fazla veren ekonomilerin kriz ortamıyla karşılaştıklarında finansal ve mali politika açısından dünyanın “patronları”nın ve IMF’nin bu ülkelere “*Krizin etkilerini hafifletmek için genişleyin*” önerisinde bulduklarını belirterek şöyle konuştu: “Yani, standart istikrar reçetelerini metropol ülkeleri bir yana attılar; ama sadece metropol ekonomilere değil, tüm dünya ekonomisine şu çağrıda bulunuldu: ‘*Mali sistemi genişletin, yani vergileri azaltın, öncelikle de harcamaları artırın. Tüm dünyanın milli gelirinin yüzde 2’si oranında mali sistemi genişletin, yani bütçe açıklarını arttırın.*’ Bu oran önerisi de IMF’den geldi.”

Metropole Genişleme, Çevreye Daralma Reçetesi

Ancak bu durumun Türkiye ekonomisi gibi cari açıkla ve yüksek dış borçla krize giren ülkeler için bir istisna oluşturduğunu, bu ülkelere “*Genişleme reçetesi değil, daralma reçetesi izleyeceksiniz*” denildiğini bildiren Korkut Boratav, bunun nedenlerini şöyle açıkladı: “Genişleme reçetesi daralmaya giren metropol ekonomilerinin ihracat talebini desteklemeye yarayacak. Bizim için büyük dış açık ve büyük dış borç yüküyle krize girenler içinse, gelişmiş metropol ekonomilerinde patlak veren bankalar sistemi krizinin dış borç yükümlülüklerini kesintiye uğratmamak için hafifletici işlev görecek. Yani, dış borcun muntazaman ödenmesini, dış borç servisinin kesintisiz sürdürülmesini sağlamak için cari işlem açığını aşağıya çekmemiz gerekecek. Bir de cari işlem açığı döviz talebi yaratmasın, onu aşağıya çekelim, hatta daralarak, küçülerek fazlaya dönüştürelim ki, metropol finans kapitalin o bol kepeç döneminde bize verdiği kredilerin finansmanı rahatça çevrilsin. İki öneri, birinci öneri adeta metropol ekonomilerinin reel sektörleri için, üretim ve ihracattaki daralmayı telafi etmek için. Bizim içinse finans kapitalin gereksinimlerini sektöre uğratmamak için. O nedenle; IMF’nin gözetimi altına giren tüm ülkeler, tüm çevre ekonomileri 2008’in Kasımından bu yana acı reçeteyi sineye çekmektedirler; yani ‘*Daralın, parasal daralma yapın, faizleri yukarı çekin, kamu harcamalarını indirin, özellikle kamu harcamalarının ücretlere dönük öğelerini indirin, iş gücü piyasasını da esnekleştirin*’ reçeteleriyle yüz yüze geliyorlar.”

Türkiye Cari İşlem Açığında 7’nci Sırada

Bu ülkelerin Macaristan, Ukrayna, Pakistan, Beyaz Rusya ve Letonya olduğunu ve kriz ortamına Türkiye gibi kırılma konumunda girdiklerini, Türkiye’nin ise müzakere sürecinde olduğunu işaret eden Korkut Boratav, “Ne olacağını bilmiyoruz. Doğu Avrupa’daki diğer iki veya üç ekonomi de kuyrukta beklemektedir. Bu nedenle; kriz Türkiye’nin ve benzer kırılma konumdaki ekonomilerin hareket serbestisini kısıtlıyor” diye konuştu. Türkiye’nin 2007 yılında 38,2 milyar dolar cari açıkla dünya ekonomisinin 7’nci en büyük cari işlem açığını veren ülkesi olduğunu, Türkiye’nin önündeki altı ekonominin hepsinin gelişmiş metropol ekonomiler olduğunu ifade eden Boratav, 2000 sonrasında büyüme ile cari işlem açığı arasındaki bağlantının bozulduğuna dikkat çekti. 1990’lı yılların

tümü dikkate alındığında, ekonominin ortalama büyüme hızının yüzde 4,1 olduğunu, cari denge ya da cari işlem açığının milli gelire oranının on yıl boyunca yüzde 1'in altında, yüzde 0,8 olduğunu bildirdi. Gümrük Birliği'ni ve 1994 krizini izleyen dört yıl ile 2001 krizini izleyen dört yılı alarak hesaplamaları yaptığını söyleyen Boratav, "1995-1998 ve 2002-2005 yıllarını yapıyorum. Milli gelire ilişkin ithalatın gelir esnekliğinde çarpıcı bir artış var. Aşağı yukarı 4'ten 6'ya çıkıyor; 3,9'dan 6,2'ye çıkıyor. Gelir büyüdükçe, ithalat gereksinimi daha fazla artıyor; yani gelirin artış hızından daha fazla artıyor. Demek ki, büyüdükçe daha fazla ithalat yapıyoruz" dedi.

"Türkiye Sanayisi Dış Dünyanın Acentesi Gibi Çalışıyor"

Ara mal ithalatının sanayi üretimine ve sanayinin katma değer artışına göre esnekliğine bakıldığında imalat sanayinin artış oranının daha da fazla olduğuna dikkat çeken Korkut Boratav, bu artışın 1995-98 yılları arasında 2,7 katsayısıyla ifade edildiğini, 2002-2005 yıllarına gelindiğinde ise artışın 4,7'ye çıktığını belirtti. İhracat artışı ile birlikte ithalat gereksiniminin de arttığını söyleyen Boratav, mal ihracatının yüzde 90 kısır oranında sanayi sektörünün marifeti olduğunu kaydederek, sanayi üretiminin ara mal gereksinimi artışıyla sanayi ürünü ihracatının da fazlasıyla artacağını dile getirdi. "Dolayısıyla Türkiye öyle bir duruma geliyor ki, arkadaşlarımız bunu adeta taşeronlaşma veyahut bağımlı bir sanayileşme olarak, yani adeta dış dünyanın acentesi gibi çalışan bir sanayileşme olarak anlattılar" diyen Boratav, Türkiye ekonomisinin fiilen o duruma geldiğini ve bu nedenle ticaret açığının her yıl muntazaman arttığını ifade ederek şöyle konuştu: "2003'ten sonra 14 milyar, 23 milyar, 33 milyar, 40 milyar, 47 milyar. Çok sevimli ihracattan sorumlu bakanımız ihracat artışını topluma müjdeleyerek, büyük bir coşku altına girdiği her yıl, ithalat rakamını bize taşımaktan imtina ediyor. Niye? Çünkü, sanayi üretimi ancak ve ancak ihracatla artıyor. Öyle bir noktaya geliyoruz ki, Türkiye ekonomisinin ara mal ithalatı sanayi üretimine aşağı yukarı eşit bir hale geliyor."

Gümrük Birliği Dış Ticareti AB'ye Kaydırmadı

Bu noktada Gümrük Birliği'nin etkisinin dikkate alınması gerektiğini söyleyen Boratav, Gümrük Birliği'nin şok etkisinin 2000 sonrasında görülmeye başladığını; 1995-2006,

2006-2007 arasında Türkiye'nin dış ticaretinin ülke gruplarına göre ayrımının dökümü yapıldığında bu durumun ortaya çıktığını belirtti. Gümrük Birliği'nin, bazı beklentilerin aksine Türkiye'nin dış ticaretini Avrupa Birliği (AB) doğrultusuna kaydırmadığını, ticaretin AB dışına daha çok taşındığını kaydeden Korkut Boratav, Gümrük Birliği'nin ilk 12 yıllık uygulaması sonucunda Türkiye'nin Avrupa'ya yıllık ihracat artışının yüzde 13,3; ithalat artışının ise yüzde 11,1 oranında olduğunu açıkladı. Gümrük Birliği'nin getirdiği temel yeniliğin tekstille ilgili AB ithalatının gümrüksüz hale gelmesi olduğunu işaret eden Boratav, AB ve OECD dışındaki üçüncü ülkelere bakıldığında bu dönemde ihracat artışının yüzde 13,9; ithalatın yıllık artış oranının ise yüzde 17 olduğunu bildirdi. Türkiye'nin dış açığının esas olarak bu üçüncü ülkeler grubundan kaynaklandığını vurgulayan Boratav, "Sebebi de gayet açık, Gümrük Birliği'nin temel düzenlemesi Avrupa Birliği'nin gümrük tarifelerini, ortak gümrük tarifesini üçüncü ülkelere karşı uyguladığı ortak gümrük tarifesini Türkiye'ye de taşımasıdır. Ama tabii, aradaki fark şudur: Avrupa Birliği bu tarifeyi uygularken, diğer ülkelerle özel anlaşmaları da vardır. Onlara karşı farklı koruma yahut farklı düzenlemeler yapar; ama üçüncü ülkeler Türkiye'ye karşı kendi bağımsız, özerk tarife oranlarını uygulamakta serbesttir, çünkü tam üye değiliz" diye konuştu.

Türkiye 2009 Yılında 136 Milyar Dolar Dış Borç Ödeyecek

Citi Grup'un tahminlerine göre Türkiye'nin 2009 yılında 109 milyar dolar ticari krediler, kısa vadeli ticari krediler hariç olmak üzere dış borç döndürme yükümlülüğü bulunduğunu açıklayan Korkut Boratav, buna ticari kredilerin de katılması durumunda 136 milyar dolara çıktığını ifade ederek, Türkiye'nin 2009 yılı boyunca 136 veya 110 milyar dolar civarında dış borç, ana para ve faiz ödemesi yükümlülüğüyle karşı karşıya bulunduğunu kaydetti. Türkiye'ye iki seçenek sunulduğunu işaret eden Boratav, bu seçeneklere ilişkin şu bilgileri verdi: "Burada Türkiye'ye iki tane seçenek sunuluyor: 'Küçülerek, cari fazla vereceksiniz, IMF'yle de anlaşacaksınız, oradan gelen para bir parça sizi rahatlatıyor. Döviz rezervlerinizi besleyecek, belki IMF'nin yaktığı yeşil ışık nedeniyle uluslararası finans kuruluşları size karşı biraz daha anlayışlı olabilirler; ama IMF sizden daha da küçülmenizi talep edecek ki, cari

işlem açığınızı kaybolsun, 2001'de olduğu gibi, hatta fazlaya dönüşsün. Dış borç yükümlülüklerinizi böylece karşılayın' denilmiştir. Hükümet başka nedenlerle de; ama büyük ihtimalle bunun da rolü var, direniyor. Ama bu direncin seçim sonunda kalkıp kalkmayacağını göreceğiz. Eğer bunu yapmazsanız, karşımızdaki seçenek şudur: Dış borç yükümlülüğünü serbest bırakırsanız, yani olduğu gibi bırakırsanız, döviz varlıkları üzerine aşırı bir talep doğacak, bu doğacak aşırı talep döviz fiyatlarını yukarı çekecek. Rezervlerden bir miktar karşılırsanız, rezerv düşmesinin biliyorsunuz, Rusya'nın rezerv düşmesi bile, rubleye 1/3'ünü kaybetti; hatta 600 milyar dolarlık rezervin 200 milyarını kaybettiler. Rublenin değer yitirmesini durduramadılar.”

“Gününü Yaşayan, Yarını Düşünemeyen Perspektif”

“Döviz kurlarındaki aşırı tırmanma dış borçlu şirketlerin büyük çoğunluğunu, büyük problemlere, hatta iflasa sürükleyecek ve büyük ihtimalle şu ana kadar saygın bir başarıyı gösterdiği iddia edilen bankacılık sistemini de sarsacak” uyarısında bulunan Boratav, bu nedenle ikinci yolun kazasız belasız atlatılmak istenmesi durumunda gecikmiş bir önerinin tekrar gündeme getirilmesi gerektiğini belirterek, şöyle konuştu: “O da sermaye hareketlerinin kontrolü. Sermaye hareketlerinin en iyi kontrolü iyi yıllarda olur. Hükümetin o rahatlığının büyük sorumluluğunun IMF gözetimi altında izlenen makro politikaların büyük gafletinin özelliği budur. Her giren paranın bir günde çıkabileceği ihtimalini bu kadar göz ardı etmek için aşırı derecede miyop olmak lazım. Gününü yaşayan, yarını düşünemeyen bir perspektif. Hükümet ve IMF'nin ortak sorumluluğudur bu. Türkiye'ye 185 milyar dolar yabancı para girmiştir 2003-2007 yılları arasında. Neye yaramıştır bu? Kredi kartlarıyla aşırı tüketim pompalanmasına ve sanayinin ve üretimin reel tabanında anlamlı hiçbir genişleme olmamasına. Dolayısıyla, iyi zamanda yapılması gereken, yani *'Bu giriş frenleyeyim, bu kadar çok paraya Türkiye'nin ihtiyacı yok'* algılamasını, şimdi gecikmiş olarak gündeme koymak zarureti geliyor. Sermaye hareketlerinin kontrolü. Sermaye hareketinin kontrolleri döviz kontrolleri demektir. Döviz kontrolleri demek, döviz tahsisinin hükümetin, yani siyasi iktidar ve Merkez Bankası otoritesine devredilmesi demektir.”

“Gümrük Birliği Uygulamaları Askıya Alınmalı”

Dövizin adeta kamusal bir mal olarak “telakki” edilmesi anlamına geleceğini belirten Korkut Boratav, bunun zaruret doğması durumunda dış borçla ilgili müzakereleri de gündeme getirmek demek olacağına dikkat çekerek, yapılması gerekenler konusunda şunları söyledi: “Büyüme pompalayacak, daha doğrusu küçülmeyi frenleyecek, kamu harcamalarını, yatırımlarını ve ayrıca da sosyal harcamaların sıfırdan canlandırılması, yatırımlarına yeni baştan canlandırılması ve bu sürecin cari işlem açığını yeniden eskisi gibi tırmandırmaması için Gümrük Birliği uygulamalarının en azından tam üyelik söz konusu oluncaya kadar askıya alınması. O üyelik bana göre hiçbir zaman gerçekleşmeyeceği için sürekli olarak askıya alınması. Döviz kurunu, sermaye hareketlerini kontrol ettiğiniz zaman pek çok iktisatçının, hatta tutucu pek çok iktisatçının özlemini çektiği faizler aşağı, döviz yukarı politikasını uygulayabilirsiniz.”

“Biz de Ezberlerimizi Bozalım”

“Düşük faiz, yüksek döviz; yani sanayiye koruyacak döviz kurunu, Çin ve Hindistan gibi kırılğan olmayan ekonomiler hedefleyip, uygulayabilmişler” diyen Korkut Boratav, bu nedenle Türkiye'nin aksine bu ülkelerin iç pazarlarını koruyabildiklerini savundu. Kotalarla Dünya Ticaret Örgütü'nün kurallarını ihlal etmeden, bu kurallar içinde iç pazarların korunabilmesinin ana mekanizmalarından birinin döviz kuru olduğuna dikkat çeken Boratav, Türkiye açısından ikinci mekanizmanın da Gümrük Birliği'nin “deforme uygulamasını askıya almak” olduğunu belirterek, “Türkiye'nin sürüklendiği kriz emperyalizmin, onun organlarının, özellikle IMF'nin, Türkiye'yi yöneten sınıfların, onların programlarının yürütücüsü olan siyasi iktidarların eseridir. *'Dıştan geldi, bizim eserimiz değildir'* sözüne sığınmanın anlamı yoktur. Sadece bugünkü iktidarı değil, eski iktidarların da sorumluluğunu vurgulamaya çalıştım. Dolayısıyla, açılış konuşması yapan değerli arkadaşlarımın da vurguladığı gibi, her yerde ezberler bozulurken, ezberlerin en başta bozulduğu ülkelerde küreselleşme ve neoliberal ideolojik saplantıları bizlere pazarlayan ekonomiler ve ülkelerdir. Amerika Birleşik Devletleri kendi doktrinlerini çiğneyerek ezber bozduğuna göre, bizim gibi ülkelerin de kendi açımızdan bu ezber bozma sürecine, benim biraz önce değindiğim politika öğeleriyle, temelden değişmeye başlaması gereken yeni bir perspektifle ezber bozmaya katılmamız gerekiyor” diye konuştu.

SEKTÖR TEMSİLCİLERİNDEN ÜRKÜTEN ÖNGÖRÜ:

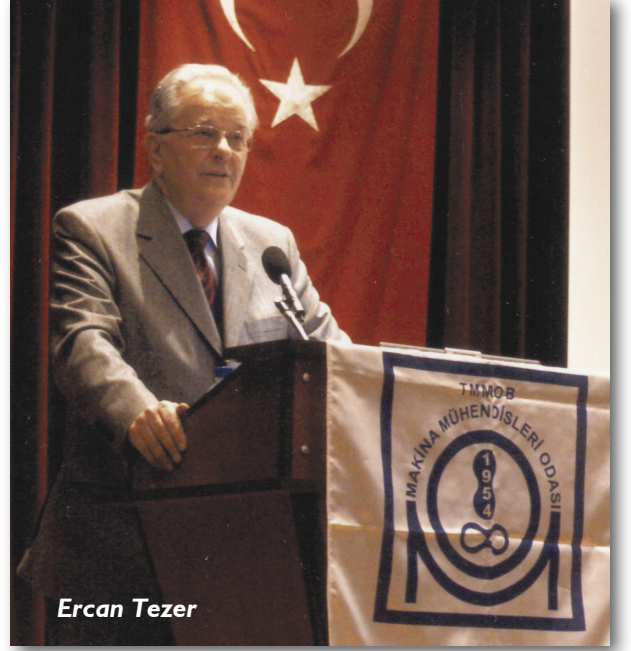
"Bir An Önce Önlem Alınmazsa Önlemleri Uygulayacak Muhatap Bulunmayacak"

Sempozyumun ikinci oturumuna katılan sanayi sektörlerinin temsilcileri, hükümetin sanayiye krize karşı koruyacak önlemleri almakta geciktğini vurgulayarak, alınan önlemlerin kısa vadede sorunlara çözüm üretmekten uzak olduğu eleştirilerinde bulundular. Sanayi temsilcileri, önlem almakta geciktikçe maliyetlerin arttığı ve yakın zamanda alınan önlemleri uygulayacak muhatap kalmayacağı uyarısında bulundular.

Sempozyumun ikinci oturumu, "Otomotiv, Metal, Makina İmalat ve Tekstil Sektörleri" başlığı altında yapıldı. Oturum Başkanlığını Sempozyum Yürütme Kurulu Başkanı Yavuz Bayülken'in yaptığı oturuma; Otomotiv Sanayii Derneği (OSD) Genel Sekreteri Prof. Dr. Ercan Tezer, Türkiye Demir Çelik Üreticileri Derneği (DÇÜD) Genel Sekreteri Veysel Yayan, Makine İmalatçıları Birliği (MİB) Koordinatörü Arslan Sanır, İstanbul Tekstil ve Konfeksiyon İhracatçı Birlikleri (İTKİB) Denetim Kurulu Üyesi Birol Sezer konuşmacı olarak katılarak, hükümetin sanayiye koruyacak önlemleri almakta geciktğini eleştirisinde bulundular.

ERCAN TEZER: "TEDBİR GECİKİYOR"

OSD Genel Sekreteri Ercan Tezer, 2006 yılında Merkez Bankası Başkanının atamasıyla başlayan durgunluğun ve arkasından da seçim sistemiyle ilgili başlayan tartışmaların sektörün 2007 yılının ilk yarısına kadar gerilemesine neden olduğuna dikkat çekerek, seçimlerin sonuçlanması sonrasında yükselen talebin kriz dönemine girilmesiyle hızlı bir gerileme yaşadığını açıkladı. Aylık bazda bakıldığında bir önceki yılın talebi ile kıyaslandığında yüzde 58 ile çok büyük bir düşme yaşandığını ifade eden Tezer, "Biz şu anda işimizin net olarak yüzde 50'sini kaybetmiş durumdayız. Bu demektir ki tedarik zinciri içinde yer alan bütün işletmeler, ham madde ve ara mal üretimi, bunu üreten ve montajını yapan bizler, bunu dağıtan ve satan KOBİ'ler, yetkili bayiler, servis yapan işletmeler-

Ercan Tezer

de, ki bunlar hepsi tedarik zincirinin üyeleridir; ciddi anlamda gerileme var" diye konuştu. Bunun yansımalarının, işletmelerin giderek zayıflamaları ve rekabet güçlerini kaybetmeleri, devam ederse yok olma tehdidiyle karşı karşıya kalmaları olduğunu işaret eden Tezer, asıl büyük tehlikenin "gelecek için en önemli varlığımız, sermayemiz" tanımlamasında bulunduğu insan gücünün yavaş yavaş yıpranmaya doğru gitmesi olduğunu belirtti. "Çünkü rekabetin temeli insan gücüdür" diyen Tezer şöyle konuştu: "İnsan gücünü kaybederseniz, ne yaparsanız yapın rekabetçi olma şansınız yoktur. Ben rekabetçilik derken sadece üretimi kastetmiyorum, yönetim becerisini de bunun yanına eklemek lazım."

"Tedbirden Yararlanacak İşletme Kalmayabilir"

Günün birinde bu krizin mutlaka biteceğini ve dünyada otomotiv sanayisinin yeniden yapılacağını, bunun bugün herkes tarafından tartışıldığını söyleyen Ercan Tezer,

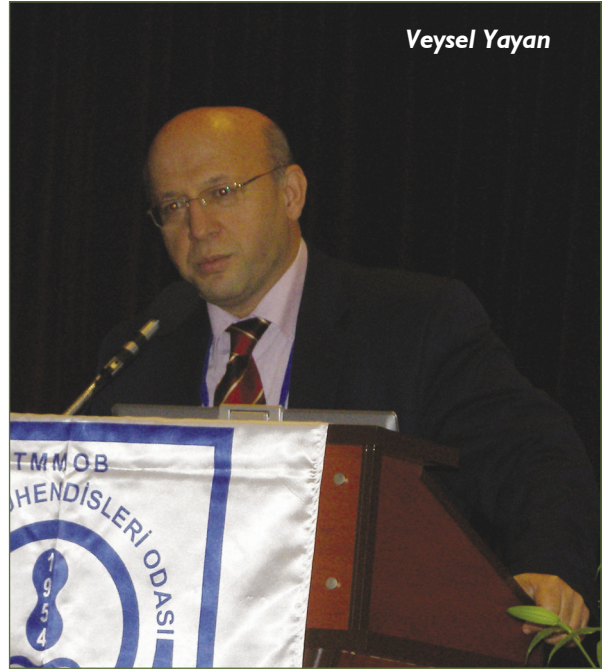
bu yapılanma içinde Türkiye'nin hem üretimdeki hem de tasarım ve AR-GE faaliyetlerindeki gücünü arttırarak devam etmesi ve insan gücünü koruması durumunda bu fırsatlardan yararlanma ihtimalinin bulunduğunu vurguladı. Kendilerinin stratejik hedef olarak yıllardır önlerine koydukları iki milyon adet üretim, 50 milyarlık ihracat geliri ve yüksek katma değerli fikri sınaî mülkiyet haklarına sahip ürünlerin tasarlanarak bu hedefe ulaşılması konusundaki iddialarının devam ettiğini ifade eden Tezer, bu iddianın gerçekleşmesinin daha ilerki yıllara sarkacağını dile getirdi. Yaşamın devam ettirilmesi ve özellikle istihdamın korunması temel hedefi üzerinde çalışmalarının ve mücadelelerinin devam ettiğini açıklayan Tezer, "Bunlarla ilgili son çıkan yasada, bizi doğrudan ilgilendiren hiçbir tedbir yok. Bizim düşündüğümüz tedbirlerle ilgili bir şey yok, onlar genel tedbirler. Sektörde spesifik tedbirlerin de günün birinde alınmasının söz konusu olacağını düşünüyoruz. O tedbirler alındığı vakit, muhatap bulacak mı bulmayacak mı, o bizim için en büyük tehdit ve soru konusu şu anda. Bunu açık olarak her yerde ifade etmekten çekinmiyoruz; tedbir geciktikçe maliyeti artacak, maliyeti artmasına rağmen tedbir gelirse, ondan yararlanacak işletme ortada bulunmayabilecek. Bu da gelecekle ilgili ciddi bir tehdittir" diye konuştu.

VEYSEL YAYAN: "DAHA SÜRATLİ OLUNMALI"

DÇÜD Genel Sekreteri Veysel Yayan, 2009 yılında çelik sektörünün daha önce başlattığı yatırımları sürdürdüğünü belirterek, sektörün başlatma hazırlığı içinde olduğu yatırımları durdurmak zorunda kaldığını ifade etti. "Şu anda yatırım iklimi tamamıyla tahrip olmuş vaziyette, yeni yatırımları yapmak finansman açısından son derece ciddi sıkıntıları olan bir iş, nakit akışı problemlerimiz var" diyen Yayan, büyüme beklentilerini başlamış olan ve bitirilmesi dışında imkânı bulunmayan yatırımların tamamlanmasına ve mevcut kapasitelerin daha fazla kullanılmasına bağladıklarını söyledi. Bunun olabilmesi için hükümetten bir takım talepleri olduğunu açıklayan Yayan, demir çelik sektörünün Avrupa Birliği ile imzalanan anlaşma çerçes-

vesinde devletten teşvik alabilen bir sektör konumunda olmadığını, bu nedenle taleplerinin teşvik şeklinde değil, "üzerlerindeki yüklerin kaldırılması" şeklinde olduğunu kaydederek, yükler konusunda şunları ifade ettiklerini bildirdi: "Dolar kurlarının, petrol fiyatlarının 150 dolar seviyesine çıkması sebebiyle, gerek doğal gaz fiyatlarında gerekse elektrik fiyatlarında çok ciddi artışlar söz konusu oldu. Bizim çelik sektörünün kullandığı elektriğin fiyatları son iki yıl içerisinde yüzde 70'in üzerinde arttı. Sanayinin yüzde 60 civarında arttı, bizim bir de tarife değişikliğinden kaynaklanan yüzde 20 civarında bir artış söz konusu olmuştu. Nasıl petrol fiyatları artarken bunu elektriğe, doğal gaza yansıtıyorsak, düşerken de bunun yansıtılması gerektiğini söyledik. Doğal gaza bir miktar yansıtıldı; ama bu çok sınırlı kaldı, daha da yansıtılması yönünde çalışmalar var. Elektrik enerjisi fiyatlarına hiçbir şekilde yansıtılmış değil. Bizimle hiç ilgisi olmadığı halde, hâlâ TRT payının alınmasından müştekiyiz. Sadece TRT payı yüzünden bizim kuruluşlarımızın ödemiş olduğu para 64 milyon dolar civarındadır. Keza belediyelere, çeşitli yerlere ödediğimiz miktarlar da var, bunların kaldırılmasını talep ediyoruz."

Veysel Yayan

“Su Seviyesinde Götürmeye Çalışıyoruz”

Konuşmasında daha önce yaşanan krizlerden farklı olarak dünya piyasalarının da daraldığına dikkat çeken Yayan, önceki kriz dönemlerinde Türkiye’de daralma olduğunda dışarıya çıkabildiklerini, şimdi ise dünya piyasalarının daralması nedeniyle böyle bir durumun söz konusu olmadığını ifade ederek, “Dünyada birtakım tedbirler alınıyor, biz su seviyesinde götürmeye çalışıyoruz” eleştirisinde bulundu. Sektöre, bürokrasinin gecikmelerinden kaynaklı yükler de bindiğini açıklayan Yayan, bu konuda hassas olunmasını istedi. İzmir’de bir kuruluşun denizde iskelesini uzatma talebinin 6-7 aydır ısrarlı taleplerine rağmen bekletildiği örneğini gösteren Yayan, “Yatırımların tümüyle durduğu bir zamanda, hâlâ çıkmış değil, bir tek imza olacak, o imzaları bekliyoruz” diyerek şu eleştirilerde bulundu: “Bunların hızlandırılması lazım. Artık bu tür bürokratik, devlete de fayda sağlamayan; ama yatırımların durmasına yol açan uygulamalardan kaçınılması lazım. Şöyle bir karamsarlık oluyor sektörlerde; galiba bir şey yapabilecek imkân da yok gibi bir görüntü oluyor. Bu da olumsuz bir algılamaya sebep oluyor. Algılamanın kendisinin başlı başına bir problem olduğu düşüncesiyle, ‘teğet geçecek’ söylemleri gelmişti malumunuz, o zaman eğer algılama önemliyse, bu algılamayı olumlu yapabilmek için birtakım müşahhas adımların atılması gerektiğine inanıyoruz. Bu açıdan biraz yavaş olduğu kanaatindeyiz, daha süratli olunması gerektiğine inanıyoruz.”

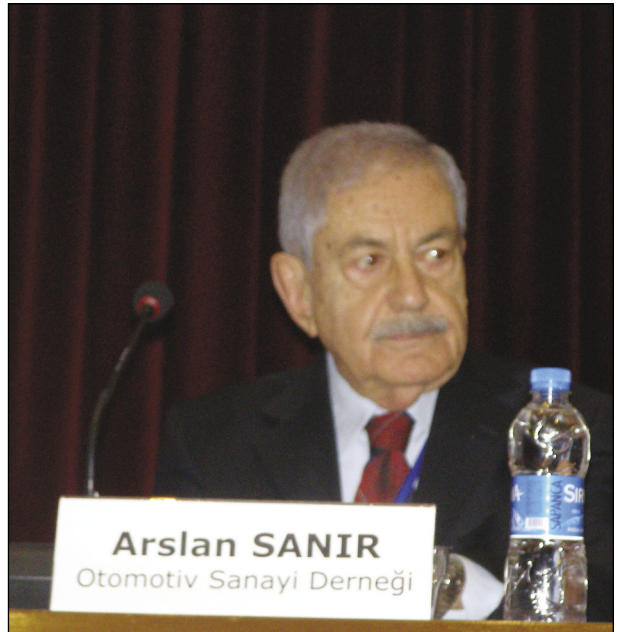
ARSLAN SANIR: “YENİ VE FARKLI ÖNLEMLER ALINMALI”

MİB Koordinatörü Arslan Sanır da makine sanayisinin eriştiği düzeyin kamuoyunda çok iyi bilinmemesinden dolayı kimi zaman gerçekçi olmayan yorumların yapıldığını belirterek, Avrupa Birliği Komisyonu adına 2004 yılında hazırlanan rapora göre Türkiye’nin Avrupa’nın 6’ncı büyük makine imalatçısı konumunda olduğunu ifade etti. Makine sanayisinin 2007 yılında 21,4 milyar dolarlık imalat ile bu konumunu devam ettirdiğini savunan Sanır, sektörün 2007-2008 yıllarında Türkiye ihracatında dördüncü sektör durumunda olduğunu ifade etti. Sanır, bir süredir yaşanan olumsuz gelişmelerin sektöre etkileri konusunda

şu bilgileri verdi: “Son günlere kadar döviz kurlarının olması gereken değer altında kalması, farklı sektörlerdeki imalatçı ve ihracatçı kuruluşların geleceğe endişeyle bakmalarına ve bu endişeyle yatırımlarını ve makine alımlarını ertelemelerine neden olmuştur. TÜİK verilerine göre, 2007 yılı Temmuz ayından itibaren makine imalatındaki artışlarda bir yavaşlama yaşanmıştır. Aralık 2007 ayında ise imalat, bir önceki yılın aynı ayına göre yüzde 16 azalmıştır. 2008 yılı Ocak ayında, Eylül ayı sonuna kadar her ay yüzde 2- 5 arasında imalat azalması olduğu tespit edilmektedir. Son aylarda, krizin artan etkisiyle imalatın azalması hız kazanmış, Ekim ve Kasım aylarında yüzde 11 ve Aralık ayında da yüzde 14,9 gibi önemli düşüşler göstermiştir.”

“Eşit Rekabet Şartları Sağlansın”

Son aylarda bazı firmaların imalatlarını durdurduğunu, bazılarının da işçi çıkararak imalat temposunu düşürdüğünü kaydeden Sanır, “Krizler mevcut sistemin, mevcut yöntemlerle ve mevcut uygulamalarla sürdürülemeyeceğinin bir işaretidir. Bu nedenle, yeni ve farklı önlemlerin alınması gerekmektedir” dedi. Kayıt dışı istihdamı ve çalışmayı teşvik eden istihdam üzerindeki vergi ve sigorta primlerinin makul düzeye indirilmesi gerektiğini savunan

Sanır, kayıt dışı çalışan firmaların kurallara uygun faaliyet gösteren firmalara karşı haksız rekabete neden olduklarını ifade etti. Enerji maliyetinin fazlalığının imalatta maliyetleri arttırdığını ve rekabet gücünü olumsuz etkilediğini söyleyen Sanır, günümüz koşullarında kamunun ithalatı engelleyici önlemler almasını beklemenin gerçekçi olmadığını belirterek, “Ancak her isteyen, her istediğini kolayca ithal ettiği düzenin de değiştirilmesi gerekmektedir. Günümüzde Avrupa Birliği ülkeleri dahi, gümrüklerdeki denetimin etkinleştirilmesi için yeni düzenlemelere gitmektedir. Kamu kurumları ve belediyeler, makine alımlarında yerli ve ithal makineye eşit rekabet şartları, avantaj demiyoruz; hiç olmazsa eşit rekabet şartları sağlamalıdır. Bu konuda meslektaşlarımıza da önemli görevler düşmektedir” diye konuştu.

BİROL SEZER: “ÇABUK SONUÇ VERECEK TEDBİRLERE İHTİYAÇ VAR”

İTKİB Denetim Kurulu Üyesi Birol Sezer, Dünya Bankası öngörülerine göre 2009 yılında dünya ticaretinin 2,1 oranında daralacağını, IMF'nin güncel beklentilerinin ise dünya ticaretinin yüzde 2,8 daralacağı yönünde daha karamsar olduğunu açıkladı. Türk şirketlerinin 2009 yılında daralan bir pazarda, çetin rekabet şartlarıyla mücadele edeceklerini işaret eden Sezer, “Üretim maliyetlerindeki artış ve pazarlarımızın daralmasının etkisiyle ihracatımız, Ekim ayından itibaren bir önceki yılın aynı ayına göre, hızla düşmeye başlamıştır. Hazır giyim ve tekstil sektörümüzün aylık bazda ortalama yüzde 25 civarında ihracatı azalmaktadır. 2009'da tüm planlarımızı, bütçelerimizi yüzde 29 azalmaya göre yapıyoruz” dedi.

Yaşanan sorunlar nedeniyle kriz öncesinde meslek kuruluşlarının hazır giyim ve konfeksiyon sektörünün yaşatılabilmesi için acil önlemler alınması gerektiğini her ortamda ifade ettiklerini işaret eden Sezer, bu uyarılar sonucunda Sanayi ve Ticaret Bakanlığı koordinasyonunda “3D” adı verilen “Değişim, Dönüşüm, Destek” eylem planının hazırlandığını, ancak bu planın orta ve uzun vadede sektöre katkı sağlayacak önlemler içerdiğini ifade etti. Hazırlanan yasanın cumhurbaşkanlığında beklediğini söyleyen Se-

zer, tekstil ve konfeksiyon sektöründe faaliyet gösteren şirketlerin 31 Aralık 2010'a kadar belirleneceğini, daha sonra belirlenecek illere en az 100 kişilik istihdam sağlayarak taşınmaları durumunda yüzde 75'i geçmemek üzere Kurumlar Vergisi indiriminin öngörüldüğünü belirtti. Bu düzenlemenin orta ve uzun vadede faydalı olacağını, ancak kısa vadede bir yararı olmayacağını vurgulayan Birol Sezer, bunun nedenini şöyle açıkladı: “Çünkü şöyle düşünün, İstanbul'dan, Çorlu'dan fabrikanızı alacaksınız Anadolu'ya götüreceksiniz. Ondan sonra taşıyacaksınız, taşıma maliyetleri, kıdem tazminatları ne olacak? Orada çıkarttığınız işçilere kim iş bulacak, yeni gittiğiniz yerdeki işçileri kim eğitecek gibi, uzun vadeli planlanması gereken sorunlar var; fakat kanun böyle düzenlendi. Bize göre sektörün içinde bulunduğu durumda, ayakta kalabilmesi için daha çabuk sonuç verecek tedbirlere ihtiyaç var. Alınması gereken önlemler konusunda tüm dünyada devletler bir şekilde elini cebine attı. Ya nakit yardımlar ya da istisnalar yapıyor.” Sezer, Türkiye'de de hükümetin ve hazinenin bunları yapmadan Türk sanayisinin gelişmesini sağlayamayacağını savundu.

ENERJİDEN TARIMA SEKTÖR TEMSİLCİLERİ UYARDI:**“İŞSİZLİK SOSYAL PATLAMAYA YOL AÇABİLİR”**

Sempozyumun üçüncü oturumunda biraraya gelen Enerji, kimya, gıda ve elektronik sektör temsilcileri, Türkiye’de krizin etkisinin yaşanmaya başladığı Kasım ayından beri ekonomik göstergelerin gittikçe kötüye gittiğini vurgulayarak, krizin sosyal boyutu olan işsizliğin yol açacağı sosyal patlamaya karşı uyardılar.

Sempozyumun üçüncü oturumu “Enerji, Kimya, Elektrik-Elektronik ve Tarım Sektörleri” başlığı altında yapıldı. Oturum Başkanlığını Makina Mühendisleri Odası Enerji Çalışma Grubu Başkanı Oğuz Türkyılmaz’ın yaptığı oturuma; Dünya Enerji Konseyi Türk Milli Komitesi (DEK TMK) Genel Sekreteri Ömer Ünver, Türkiye Kimya Sanayicileri Derneği (TKSD) Genel Sekreteri Mustafa Bağan, Türkiye Gıda ve İçecek Sanayi Dernekleri Federasyonu (TGDF) Yönetim Kurulu Üyesi Mehmet Erbak ile Türk Elektronik Sanayicileri Derneği (TESİD) Ankara Temsilcisi Zafer Sevdı konuşmacı olarak katıldılar.

ÖMER ÜNVER: “ENERJİ YÖNETİMİ SON DERECE KÖTÜ”

DEK TMK Genel Sekreteri Ömer Ünver, elektrik enerjisinin sanayinin en önemli girdisi olduğuna dikkat çekerek, sosyal ve ekonomik hayatın da en önemli girdisi ve vazgeçilmez unsuru olduğunu vurguladı. Elektrik enerjisi fiyatlarının uluslararası kıyaslaması yapıldığında Türkiye’nin

konutlarda dünya şampiyonu olduğunu savunan Ünver, Uluslararası Enerji Ajansı’nın verilerine göre konutlarda 16.3 sent ile Türkiye’nin konutlarda en yüksek ülke olduğunu açıkladı. OECD ortalamasının 12.7, Türkiye’de ise 16.3 sent olduğunu söyleyen Ünver, endekse vurulduğunda da durumun son derece kötü olduğunu açıklarak şöyle konuştu: “Sanayide ise bu ‘*purchasing power parity*’ dedikleri satın alma gücü paritesi dikkate alınarak kur ayarlanmış, ona göre yapılmış olan bir mukayese. Türkiye burada da dünya şampiyonu. 12.6 sent kilovat/saat, 2008’in ikinci yarısındaki fiyatı. Bunu endekslediğim zaman 100 endeksi veriyorum. Polonya da anlaşılabilir bizim gibi başı dertte olan bir ülke. O da bizimle birlikte. Fakat ABD’de 6.6 sent; yani yarı yarıya elektrik enerjisi. Avrupa ve Amerika ile veya başka ülkelerle sanayimiz nasıl rekabetçi olabilecek? Bir kere burada çok büyük bir handikapla karşı karşıyayız.” Türkiye’de enerjinin ithal kaynaklara dayanması ve verimsiz olarak üretilip, tüketilmesi nedeniyle bu değerlerle karşılaştığını savunan Ünver, “Enerji yönetimi son derece kötü bir yönetim şekliyle yürüdüğü için bu değerlerle karşı karşıyayız. Bu değerlerin düzeltilmesi mümkün müdür? Şüphesiz mümkündür. Teknik bazda daha verimli çalışarak, termik santralleri daha verimli yaparak, kaçakları önleyerek, verimliliğe büyük yatırım yaparak daha ucuz elektrik enerjisi üretmemiz mümkündür” dedi.

Ömer Ünver

MUSTAFA BAĞAN: “FABRİKALARDA KAZANLAR KAYNAMIYOR”

TKSD Genel Sekreteri Mustafa Bağan ise Türkiye’de kimya sanayisi açısından her sektörde olduğu gibi hem iç hem de dış talepte bir yetersizliğin söz konusu olduğunu açıkladı. 2001 krizinin atlatılmasında dünya konjonktürünün müsait olması nedeniyle en azından ihracata yönelik olarak ayakta kalmanın sağlandığını işaret eden Bağan, şu anda böyle bir şansın olmadığını vurguladı. Tahsilatın çok önemli bir sorun olduğunu ifade eden Bağan, şu açıklamalarda bulundu: “Mal satacak müşteriyi buluyorsunuz; ama kafanızda binlerce soru işareti var. Acaba tahsil edebilecek miyim? Veriyorsunuz, 3 aylık çek alıyorsunuz, gidiyorsunuz, aynı çeki bir 3 ay daha uzatıyor. 9 aylara, 12 aylara varan çekler var, ki bunun finansmanını, mali-

Mustafa Bağan

yetini siz çekmek zorundasınız. Finansman imkânlarının daralması konusunda ise bankalar kredi vermiyor ya da verilmiş olan kredileri vadesinden önce geri çekmeye, toplamaya çalışıyor. Bu arada önemli konulardan biri de özel sektörün dış borçları.”

“Krizin Sosyal Boyutu İşsizlik”

Ham madde fiyatlarındaki dalgalanmaların bu sektörde de yaşandığına dikkat çeken Bağan, “Önünüzü göremiyorsunuz” dedi. Tonu 1600 dolardan alınan bir malın iki ay sonra 350 dolara indiğini ifade eden Mustafa Bağan, “Siz 1600’den almışsınız, deponuza koymuşsunuz, onunla üretim yapmışsınız, malınızı yapacaksınız. Zaten müşteri zor buluyorsunuz, ona göre aradaki farkı kompanse etmek için zam da yapamıyorsunuz, dolayısıyla durup dururken zarara giriyorsunuz. Bu da gerçekten önünüzü görmenizi engelleyen durumlardan biri. Sanki bütün bu sistemler yetmiyormuş gibi bir de mevzuatla boğuşuyorsunuz” diye konuştu. Örnek olarak 15 gündür “hegzan”ın ithal edilememesini gösteren Bağan, gümrük tarifesi pozisyonunda yapılan bir değişiklik nedeniyle 1 Ocak 2009’dan itibaren hegzanın ithal edilemediğini söyleyerek şöyle konuştu: “Buna benzer maalesef koordinasyon eksiklikleri var. Bir kuruluş diğerlerine danışmadan kendisi herhangi bir şey çıkardığı zaman, arkasından ne geleceğini bilemiyor. Bunu çok kötü, acı bir şekilde reel sektör yaşıyor maalesef. Tabii bütün bunların yansımalarından biri de sosyal boyutu. Sosyal boyu-

tu sonucunda da maalesef işsizlik ve işsizliğin getireceği toplumsal huzursuzluk ve etkenler ortaya çıkacaktır” dedi. Su kimyasallarının satılmadığını kaydeden Mustafa Bağan, su kimyasallarının çoğu fabrikada kaynayan kazanın yanması nedeniyle buharında kullanıldığını, su kimyasallarının alınmamasının kazanların yanmadığını, üretimin olmadığını göstermesi bakımından önemli bir gösterge olduğunu vurguladı.

MEHMET ERBAK: “ÇİFTÇİYİ ÖLDÜRDÜK, KÖYLÜYLE YAŞIYORUZ”

TGDF Yönetim Kurulu Üyesi Mehmet Hakkı Erbak, konuşmasının başında kendisinin Bursalı olduğunu belirterek, Bursa’nın “korkunç bir halde” olduğunu söyledi. “Hakikaten sosyal patlamadan korktuğumuzu dahi burada söyleyebilirim çok açıklıkla” diyen Erbak, gıda ve içeceğin tarıma bağlı bir sektör olması nedeniyle sıkıntının tarımla ortak olduğunu vurguladı. Tarım ve gıdanın dünyanın da en büyük sektörü olduğunu savunan Erbak, Avrupa Birliği ile şu anda duran müzakerelerin önümüzdeki dönemlerde daha da “kızışması” durumunda Kıbrıs’tan, Yunanistan-Türkiye kavgasından çok daha büyük kavganın tarım sektöründe yaşanacağını savundu. Türkiye’de olumsuzlukların tarım sektöründen geleceğini belirten Erbak şöyle konuştu: “Kayıt altına alınamayan, maalesef son derece zayıflamış Türk veraset hukukunun içinden gelen sıkıntılardan dolayı bölünmüş, parça parça bir sektör. Sektör demeye dahi gerek yok. Çiftçinin olmadığı,

Mehmet Hakkı Erbak

çiftçiyi kaybettiğimiz, öldürdüğümüz bir ülkede köylüyle yaşıyoruz. Çok acıdır bu! Köylü çiftçi değildir, köylü köylüdür. Bir dönüm araziye eker, 8 dönüm, 10 dönüm arazi kalmıştır. Bölünmüştür, 500 metrekarede ancak hıyar ve domates eker. Başka bir şey ekemez orada!” Uludağ’ın güneybatı yamaçlarında ekili arazilerin yüzde 50’nin altına düştüğüne dikkat çeken Mehmet Erbak, “Yeni nesilde bir Allah’ın kulu toprağını ekmiyor. Bizim köyümüzde sanayi olduğu için köyden şehire göç yok, tam tersi şehirden köye göç var. Diğer komşu köylerde insan da kalmadı. Gerçek realite bunlar, gidin görün hepsini. Ekili yerler kalmıyor. Eğer bununla ilgili bir tedbir alınmazsa daha da kötü noktalara gideceğiz” uyarısında bulundu.

“Açlığa 40, Susuzluğa Tahammülümüz 6 Gün”

Dünya konjonktürünün olumsuz etkilerini hafifletmek ve ortadan kaldırmak için yapılabileceklerin kısa ve uzun vadeli önlemler başlığı altında ele alınabileceğini belirten Erbak, uzun vadeli adımların yapısal sorunların çözümüne yönelik olduğunu açıklayarak, üretim yapısını güçlendirmek, bunun için de tarım alanına kaynak kullanımını etkinleştirici yatırımlar yapmak, tarımda kullanılan her türlü kaynağın israfını önlemek ve sürdürülebilir bir tarımın tüm unsurlarını sağlamak gerektiğini vurguladı. Tarımdaki sürdürülebilirliğin hiçbir sektöre benzemediğine dikkat çeken Erbak nedenini şöyle açıkladı: “İnsanın açlığa tahammülü 40 gündür, susuzluğa 6 gün. Hayatımızın idamesi için bu gerçek. Sürdürülebilir tarımın sağlanabilmesi için tarımda gıda sanayi entegrasyonunun sağlanması gereklidir. Bu da tarımın geçimlilik değil, ekonomik bir sektör olarak algılanması ve tarımsal politikaların bu kıstasa göre belirlenmesiyle mümkün olabilecektir. Sonuç çok açık: Eğer gıda ve tarım sektöründe tedbir alamazsak bir tek cümle; 6 gün hayat susuz devam edebiliyor, 40 gün de yemeden devam ediyor. Ondan sonra hayat yok.”

ZAFER SEVDİ: “ELEŞTİRİLERİMİZ DİKKATE ALINMIYOR”

TESİD Ankara Temsilcisi Zafer Sevdî, yan sanayinin yeterli gelişmemesinin, elektronik sanayinin en büyük girdisinin yarı iletkenler olması nedeniyle özellikle devre elemanlarında sektöre ciddi şekilde yansdığına savundu. Yarı iletken teknolojisindeki yatırımların ucuz yatırımlar olmaması nedeniyle dünyada belli başlı ülkelerin ve firmaların yarı iletken teknolojisine sahip olduğunu bildiren Sevdî, SSK primlerinin de yüksek olduğunu söyledi.

Kamu alımlarında “referans göster” bilmeceyi yaşandığını ifade eden Sevdî, “Referans göstereceğiz de önce ben Türkiye’de bu malımı birilerine kabul ettirmeliyim ki, dışarıya da en azından satacağım zaman ülkemdeki bir kurum referans olsun. Böyle bir çelişki içersindeyiz” dedi. Birtakım kurumlarla yaptıkları toplantılarda kimi zaman AB’den kullanılmış mal ithalatının gündeme geldiğini vurgulayan Sevdî, bu konunun otomotiv ve makina imalatında söz konusu olduğunu kaydederek şöyle konuştu: “Biz buna direnç gösteririz. Deriz ki, ‘Sakın ola böyle bir şeye teşebbüs etmeyin. Bunun bu tür yerlerde konuşulması bile birtakım insanları cesaretlendirir, çünkü sanayimizin pozisyonunu zaten biliyorsunuz, eğer bir de kullanılmış mal ithalatı bahis konusu olursa o zaman bütün sanayiye kapatalım, kilit vuralım gitsin bu iş.’”

Önemli konulardan birinin de tüketim cihazlarındaki KDV oranının yüzde 18 olması, ÖTV ve TRT bandrolü olduğunu işaret eden Zafer Sevdî, KDV oranının zaten yüksek olduğunu, onun üzerine bir de ÖTV ve TRT için bandrol ödendiğini belirtti. “Böyle bir çıkmazdayız” diyen Sevdî, 1983’te TRT Yasası’na konulan bu durumu kimseye anlatamadıklarını ifade ederek, “1984’ten beri TRT bandrolü konusunda kime gittiysek, tıpkı enerjideki payda olduğu gibi anlatmak mümkün olmuyor. Kamu İhale Kurumu’nun 63. maddesi vardır. O 63. madde der ki, ‘Yerli tekliflere yüzde 15 destek verilecektir.’ Bu ne kadar işletiliyor? Bütün sanayiciler buradadır. Devlet bu konuda ne kadar samimi, onu sizlerin değerlendirmelerine bırakıyorum” diye konuştu.

SENDİKA TEMSİLCİLERİNDEN ORTAK TEPKİ: “Sendikal Örgütlenmeye Tahammül Edilemiyor”

Sempozyumun dördüncü oturumunda konuşan sendika temsilcileri, krizi fırsat bilen işverenlerin sendikal örgütlenme üzerindeki baskıları arttırdıklarına dikkat çekerek, sendikal örgütlenmeye tahammül gösterilemediğini ve örgütsüz bir çalışma hayatının öngörüldüğünü işaret ettiler. Son zamanlarda sendikal birçok işçinin fabrikalarda işten atıldığını belirten sendika temsilcileri, kapitalizmin krizi aşmak için ciddi bedeller ödeteceğini vurgulayarak, örgütlü bir karşı duruşun sergilenmek zorunda olduğunun altını çizdiler.

Sempozyumun dördüncü oturumu “Kriz ve Çalışanlara Etkileri” başlığı altında yapıldı. Oturum Başkanlığını Makina Mühendisleri Odası Yönetim Kurulu Başkan Vekili Şuayip Yalman’ın yaptığı oturuma; Kamu Emekçileri Sendikaları Konfederasyonu’na (KESK) bağlı Enerji, Sanayi ve Maden Kamu Emekçileri Sendikası (ESM) Genel Başkanı Kemal Bulut ve Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu’na (DİSK) bağlı Birleşik Metal İş Sendikası Eğitim ve Araştırma Uzmanı Ferit Serkan Öngel konuşmacı olarak katıldı.

KEMAL BULUT: “ÖRGÜTSÜZ BİR ÇALIŞMA HAYATI ÖNGÖRÜLÜYOR”

ESM Başkanı Kemal Bulut, yaşanan krizin bedelinin bir şekilde kamusal alanın özelleştirilmesiyle devam edeceğini beklediklerini, ilgili bakanın ‘Müşteri bulursam, pijamay-

la bile satarım’ ifadesinin de bu beklentiyi doğruladığını belirtti. Türkiye’de istihdamın genellikle kamu ağırlıklı olduğunu ifade eden Bulut, kamu istihdamında diğer ülkelerle kıyaslandığında ortaya çıkan tablo konusunda şu bilgileri verdi: “ABD’de 13, Finlandiya’da 10, Almanya ve Hollanda’da 19, Kanada’da 12, İspanya ve İtalya’da 25 kişiden biri kamu çalışırken, Türkiye’de bu rakam 27. İstihdam sorunu çözümünde kamusal alanın büyük ağırlığı vardır. Ülkemizde ise kamu çalışanı sayısı diğer ülkelere göre azdır. Özelleştirmelerin gerekçesi de istihdamın artacağıdır. Oysa bugüne kadar yapılan özelleştirmelerde istihdam hacmi oldukça daralmıştır. Her 100 kişiden 68.2’si iş hayatının dışına düşmüştür. Her 100 kişiden 70 kişi de sendikaliyken sendikasız duruma düşmüştür.”

Grafiklerle istihdam rakamlarını gösteren Kemal Bulut, bir taraftan istihdam daralırken bir taraftan da çok farklı istihdam biçimlerinin söz konusu olduğunu vurgulayarak, “Çok ilginçtir; bir devlet ve sistem düşünün ki, kanunları ve yasaları belirler ve bunları takip eder. Ama devlet kendisi bilfiil kendi eliyle ‘Sendikaya üye olamaz eleman’ demiş ve yönetmeliğini de çıkartmıştır” dedi. Çalışma hayatına performans ve rekabetin getirildiğini, çalışanlar arasında diyalog kopukluğunun ve güvencesiz çalışmanın bulunduğunu söyleyen Bulut, insanların pazarlık gücünün bulunmadığını, çoğu insanın yarının ne olacağını bilmeden çalıştığını, bireyciliğin ön plana çıkmaya başladığını ve bu

nedenle de insanlar arasındaki dayanışma ilişkilerinin oldukça zayıfladığını işaret etti. “Düşük ücret ve asgari ücretle çalışma, özellikle kamuda çalışan taşeron şirketlerde çok hâkim” diyen Bulut, örgütsüz bir çalışma hayatının öngörüldüğüne dikkat çekerek, son zamanlarda sendikali birçok işçinin fabrikalarda işten atıldığını ve sendikaların da toplu görüşmelerde istediklerini elde edemez durumda olduklarını vurguladı.

“Sendikal Örgütlenmeye Yoğun Baskı Var”

Sosyal güvence açısından bakıldığında özel sigortacılığın teşvik edildiğini, sağlıkta katkı paylarının alınmaya başladığını, çalışma hayatının işçi sağlığı ve iş güvenliğinden yoksun bir şekilde devam ettiğini savunan Bulut, sendika örgütlenmesine karşı baskılar olduğunu açıklayarak şöyle konuştu: “Örgütlenmelere karşı baskılar oldukça yoğun yaşanmaktadır. Sendikal örgütlenmeye tahammül edilememekte. Özelleştirilen kurumlarda yüzde 72 sendikasızlık söz konusu. Sonuç olarak rakamlar incelendiğinde, ülkemizde özelleştirmeler ve uygulanan neoliberal politikalar sonucu verim, katma değer, vergi geliri, yeni yatırımlar açısından olumlu gelişme olmadığı görülmektedir. Hele hele istihdam ve sendikasızlaşma yönünde çok fazla düşüşler yaşanmaktadır. Esnek, iş güvencesiz, sosyal güvencesiz, işçi sağlığı ve iş güvenliğinden yoksun çalışma, özelleştirme ve taşeronlaşmayla dayatılan bir yaşam biçimidir.” Yaşanan krizin faturası ödenmek istenmiyorsa, uygulanan neoliberal politikaların ve özelleştirmelerin siyasi bir karar olduğu kabul ediliyorsa, bu karara karşı sınıfsal ve sayısal karşı duruşun örülmek zorunda olduğunu vurgulayan Kemal Bulut, “Saldırlardan etkilenen tüm kesimleri duyarlı hale getirerek, ortak duruşu sergilemek zorundayız. Yaratılan tüm değerlerin halkların ortak kazanımı olduğunu ve eşit paylaşımı sağlayacak bir düzen hedefleyen ortak mücadeleyi örmek asli görevimizdir” diye konuştu.

SERKAN ÖNGEL: “İŞVERENLE AYNI GEMİDE DEĞİLİZ”

Birleşik Metal İş Sendikası'ndan Serkan Öngel ise çok zorlu bir süreçten geçildiğini ifade ederek, özellikle imalat sanayisinde krizin etkilerinin çok derin olduğunu gözlemlenebildiğini dile getirdi. Krizden en fazla etkilenen sektörlerden birinin otomotiv sektörü olduğunu işaret eden Öngel, sendika olarak örgütlülüklerinin de otomotiv yan sanayi ağırlıklı olduğunu açıkladı. “Dolayısıyla

krizin en yoğun ve çatışmalı yaşandığı alanlardan biriyiz” diyen Öngel, kamuoyunda zaman zaman ‘Sanayici kan ağlıyor’ denildiğini; ama krizin faturasının daha ağır bir şekilde emekçilerin üzerine yıkılmak istendiğini savundu.

Üretim yapılırken işverenlerin, üretimin yolunda gitmesi için genelde ‘Aynı gemideyiz. Bu gemi batarsa birlikte batarız’ dediklerini anımsatan Öngel, “Ama bu kriz de göstermiştir ki aynı gemide değiliz. 2001 krizinden bu yana ciddi kâr oranlarına imza atan işverenlerin krizde ilk yaptıkları şeylerden biri, işten çıkartma dalgasıyla tepki vermek oldu” dedi. 500 sanayi kuruluşunda yaptıkları bir araştırmaya göre metal sektöründeki fabrikalarda çalışan işçilerin bir yılda şirketlerin beş yıllık kârını ürettiklerinin ortaya konulduğunu açıklayan Öngel, “Yani bir yılda kendi 5 yıllık gelirlerini karşılayabilecek bir üretim gerçekleştirmişler. Ama buna karşın ilk etapta çok ciddi işten çıkartmalarla karşı karşıya kalıyoruz” diye konuştu.

“İşveren Kriz Fırsatçılığı Yapıyor”

“Kriz fırsatçılığı” kavramının gündeme geldiğini belirten Serkan Öngel, işçilerin örgütlülüğünün kırılması için işverenlerin ilk etapta sendikasızlaştırmayı gündeme getirdiğini, üretimin bir bölümünün bu amaçla taşeronlara kaydırıldığını, ücretlerde gerilemenin yaşandığını, kriz bahanesiyle işten çıkartıp düşük ücretle yeni işçilerin işe alınması gibi yöntemlerin uygulandığını vurguladı. İşten atılmaların önüne geçen bir mekanizma olarak görülmesinden dolayı sendikalardan da destek gören işsizlik ödeneğinin gündeme getirildiğini ifade eden Öngel, “Ama işsizlik ödeneğinin sonlandığı noktadan itibaren çok ciddi sıkıntıları beraberinde getirebilecek. Bu noktada da sendikaların uyanık olması gerekiyor” dedi.

“6 Milyon Kişi İşsiz”

‘Kriz teğet geçti’ söylemini hatırlatan Öngel, verilerin artık gerçeğin üstünü örtebilecek durumda olmadığını, resmi işsizlik maaşına başvuranların sayısına göre 250 bin işten atılma rakamının bulunduğunu, işten çıkarılan işçilerin gerçek rakamının bulunması için bu rakamın iki ile çarpılması gerektiğini belirterek şöyle konuştu: “250 bin kişi, işsizlik sigortası kapsamında işten çıkartılmış. Bu 250 bin sayısı; son üç yılda 600 gün prim ödemek, son dört aydır kesintisiz olarak çalışmak gibi şartları yerine getirmiş olanlardan işten çıkartılanların sayısı. Ama bizim takip ettiğimiz kadarıyla en çok işten çıkartmalar, ilk dalga olarak sözleşmeli çalışanlardı, taşeron işçilerdi ve

bunların çıkartılmasında da genelde çok fazla ses çıkmadı. Çünkü onlar, zaten gözden çıkarılmaya hazır ilk halkaydılar, sözleşmeleri yenilenmedi. Bunların çoğu zaten bu işsizlik fonundan yararlanmıyor. Dolayısıyla bu 250 bin rakamını biz iki ile çarpabiliriz ki, bu yaklaşık 500 bin kişinin ağustos ayından bu yana işten çıkartıldığını gösteriyor. Üç milyon işsiz, en son açıklanan TÜİK'in rakamlarında 2 milyon 900 küsur diye verildi, gerçek işsiz sayısı için de bunu bizim iki ile çarpmamız gerekiyor. Yine reel ücretlerde gerileme, ciddi şekilde bu verilere de yavaş yavaş yansiyacak ve yansımaya başladı. Kapasite kullanım oranları çok ciddi oranlarda düştü.”

“250 Bin İşsiz Fondan Yararlanabiliyor”

Krizin etkilerine karşı neler yapılabileceğine değinen Serkan Öngel, kamu istihdamının artırılabilirliğini ve kamu yatırımlarının yükseltilmesi yönünde bir talep olabileceğini söyledi. İşten atılmaların yasaklanmasını isteyen Öngel, sendikal örgütlenme önündeki engellerin de ortadan kaldırılmasını istedi. İşsizlik fonunun amacı doğrultusunda kullanılması gerektiğini ifade eden Öngel, “40 milyar TL bir şekilde işsizlik fonunda birikmiş durumda. Bu 40 milyar TL ile 3 milyon işsize 2 yıl boyunca şu andaki mevcut

ücretlerden ücret ödeyebilirsiniz, yani bu kadar büyük bir rakam var. Ama işsizlik fonundan 250 bin civarında kişi faydalıyor. Bu rakam, işsizlik fonunun da ne kadar tartışılabilir olduğunu göstermesi bakımından çarpıcıdır. Geçenlerde hükümet, yine 1,5 milyar TL'yi işsizlik fonundan kendi hesabına yazdı. Yine 1,5 milyar TL'yi de hesapladığımızda, 250 bin işsize daha bir yıl boyunca ödenebilecek bir paraya tekabül ettiğini görmek mümkün” dedi.

Kriz sürecinde kaçınılmaz olarak iflas eden firmaların da gündeme geleceğini işaret eden Serkan Öngel, Güney Amerika'daki gibi iflas eden firmaların kamulaştırılarak işçi denetimine verilmesinin bir talep olarak benimsenebileceğini söyledi. Kapitalizm kendi krizini aşmak için ciddi bedeller ödeteceğine dikkat çeken Öngel, krize karşı örgütlü bir duruşun önemini vurgulayarak şöyle konuştu: “Bu kayıpları sınırlandırabilecek, hatta kazanımlara çevirecek olan örgütlü duruşun ortaya konulması lazım. Yine dayanışmayı örgütlemek, yani işçi mahallelerinde ortak mutfakların oluşturulması, işten atılan işçilerle diğerlerinin dayanışmasını örgütleyecek pratiklerin bir şekilde yerine getirilmesi gerekiyor. Krize karşı işçilere aslında bir reçete vermek mümkün değil; ama temelde onların reçeteleri birlik, mücadele ve dayanışma olmak zorunda.”

PROF. DR. BİLSAY KURUÇ:

“YENİ BİR YÖN DUYGUSUNA İHTİYACIMIZ VAR”

Sempozyumun son oturumu olan “Forum ve Tartışmalar” bölümünde konuşan Prof. Dr. Bilsay Kuruç, içinde bulunduğumuz krizin kapitalizmin bağrındaki bir kriz olduğunu ve kapitalizmin 200 yıllık Anglosakson modelinin bittiğini belirterek, birçok şeyin yeni baştan yapılması gerektiğini, bunun için de yeni bir yön duygusuna ihtiyaç bulunduğunu vurguladı.

Krizin acı; ama öğretici olduğunu savunan Bilsay Kuruç, öğretici olması nedeniyle de doğru saptanması gerektiğini ifade etti. Türkiye ekonomisinin özellikle 1980'den sonra sürekli krizlerden geçtiğini, bu durumun Türkiye kapitalizminin içinde yaşadığı olağan bir şey olduğunu söyleyen Kuruç, bu seferki krizin “kapitalizmin bağrındaki bir kriz” olduğu vurgusunu yaptı. Birçok kişinin buna “neoliberal kriz” dediğini, aslında neoliberalizmin kapitalizmin son 30 yıllık dönemine işaret ettiğini, krizin ise sektör ve finansal yapı özellikleriyle 200 yıllık bir dönemin sonu olduğunu savundu.

“Karşımızda sona ermekte olan 200 yıllık bir model var, bu onun krizi, onun için kapitalizmin öteki krizlerinden

önemli” diyen Kuruç, kendisinin buna “Anglosakson modeli” dediğini ifade ederek, bu modelin önce İngiltere'nin sonra da Amerika Birleşik Devletleri'nin dünyayı yönetme modeli olduğunu söyledi. Bu modelin önemli bir fi-

nans ayağı bulunduğunu kaydeden Kuruç şöyle konuştu: “Bunun bir önemli finans ayağı vardır, ‘Benim param altın kadar değerlidir’ düşüncesine bütün dünyayı inandırmaya dayanır. İngilizler, 19. yüzyıldan Birinci Dünya Savaşı’na kadar, hatta 1930’a kadar bütün dünyayı ‘İngiliz parası altın kadar değerlidir’ e inandırmışlardır. Bu düşünce hemen yanında ‘İngiltere dünyanın bütün parasını idare eder, dünyanın bütün para işlemleri İngiltere’den idare edilir’ düşüncesini getirmiştir. Sermaye piyasası Londra’da, City denilen yerdedir. Daha sonra İngiltere git gide rantıye olup rahatına bakmaya başlayınca, başka bir kapitalist ülke olan Amerika ortaya çıktı. İkinci sermaye piyasası olan Wall Street ve ikinci bir kapitalist ülkenin parası, yani dolar ortaya çıkınca bu sefer ‘İngiltere ile Amerika dünyayı birlikte nasıl idare edebilirler?’ meselesi çıktı. Bu iki hamle de sona erdi. Biri 1929, Amerika’nın büyük krizi, işte bugünkü krizle karşılaştırılıyor; ikincisi de 1931’de İngiliz parası Sterlin’in artık altın kadar değerli olmadığına dünyaya ilanı.”

“Son 200 Yıl Kapitalizmin Hiyerarşik İşleyişini Gösterdi”

Para ve sermaye işlemlerinin artık Wall Street’ten yapıldığını ve yegane paranın da dolar olduğunu ifade eden Kuruç, ABD’nin ekonomik gücünün sonuna gelmesi nedeniyle bu durumun 1973 yılına kadar devam ettiğini açıkladı. 1960’larda Amerika’da kâr oranlarının düşmeye başladığını ve Amerika’nın “sistemin sahibi” ya da “sistemin ağası” olmaktan çıktığını savunan Kuruç, Anglosakson modelin neden çöktüğüne dair şu açıklamalarda bulundu: “Ağa demek, kreditor demektir. Ağa sistemin sahibidir, kreditorüdür, kimin neye ihtiyacı varsa verir ve İngiltere böyle yapmıştır; dünya üzerinde sermayesini dolaştırmıştır, açıkları olana ‘Sana altın veremiyorum; ama İngiliz Sterlini veriyorum’ diye onları borçlandırmıştır. Dolayısıyla tıpkı bir ağa sistemi gibi, borçlandırmayla ve onun kreditorlüğüyle işleyen bir sistemdir, hiyerarşıktır. Bu son 200 yıl kapitalizmin nasıl hiyerarşik işlemek zorunda olduğunu da bize göstermiştir.”

Amerika 700 Milyar Dolar Cari Açık Veriyor

İkinci dönem olarak nitelenen İkinci Dünya Savaşı bitiminde dünyanın yegane kreditorünün Amerika olduğunu belirten Bilsay Kuruç, bütün ülkelerin açık verdiğini ve hepsinin Amerikan kredisine hem kredi olarak hem de malzeme almak için muhtaç olduğunu vurguladı. 1970’lere doğru gelindiğinde Amerika’nın kreditor olmaktan

yavaş yavaş borçlu olmaya geçtiğini, 1960’lardan itibaren bütün dünyanın Amerika’yı finanse ettiğini kaydetti. “Bu özellik, 1970’lerden sonra, yani Amerika, ‘Ben sistemi sona erdiriyorum’ dediği 1973 tarihinden sonra da gitgide artmıştır” diyen Kuruç, 700 milyar dolara varan cari açık ile dünyanın en büyük cari açığını Amerika’nın verdiğine dikkat çekti. “Demek ki tuhaf bir kapitalizmde yaşıyoruz” diyen Bilsay Kuruç, 1970’lerden beri kapitalizmin sermayesinden çok krediye dayandığını işaret ederek, bunun son aşamasına 1990’lardan sonra geldiğini savundu.

600 Trilyon Dolarlık Bir “Balon”

2000’lerden itibaren dünyada likidite bolluğu denilen bir vaka ile karşılaşıldığını açıklayan Kuruç, bu dönemin tuhaf bir asimetri meydana getirdiğini söyleyerek, şöyle konuştu: “Son krizden sonra dergilerin yazdığına göre dünyanın toplam üretimi 60 milyar dolar. Amerika’nın üretimi, yani milli geliri 14 milyar dolar. Fakat taahhütlerin toplamı, yani kâğıda yazdığımız bütün bu senetlerin; banka mevduatından başlayıp borç senetlerine kadar bunların toplamı 600 trilyon dolar. Demek ki 60’ın üzerinde çok büyük bir balon var, bu dünya tarihinde olmuş bir şey değil. Balonlar daima oldu, krizler balonlardan olur; ama böyle bir balon hiç olmadı. O halde, para yerine geçmek üzere Amerikan kapitalizminin önyak olmasıyla finans araçları son 20 yılda o kadar çok çeşitlenmiş ki, değersiz kâğıtlara biz finans aracı muamelesi yapmışız. Toplamı 600 trilyon dolar olan bu senetlerden birisinin tahsil edilmek istenmesi durumunda “kulenin” yıkılmaya başladığını işaret eden Kuruç, “İşte kule, Eylül ayından beri yıkılıyor” dedi. Kule yıkıldığında sadece bankaların ve finans kesiminin değil, bütün Amerikan yatırım bankacılığı sektörünün vaatlere dayanması nedeniyle bu kurumların çok büyük zararlarla devletin kapısını çaldıklarını açıkladı.

“Amerika’nın Yayılmacılığı Uluslararası Hukuku Ortadan Kaldırdı”

Son günlerde yapılan toplantılara dikkat edildiğinde hiyerarşiyi devam ettirmek üzere alınan kararlarda dış fazlası olan ülkelerin olabildiğince genişleyeceklerinin, dış açığı olan Türkiye gibi ülkelerinse mümkün olduğu kadar kemerlerini sıkacaklarının vurgulandığını ifade eden Kuruç, ikisinin de fonksiyonunun merkeze para ve kaynak göndermek olduğunu, bedelini de bu ülkelerin ödeyeceğini kaydetti. “Normal olarak kapitalizmin hiyerarşisi demek ki bunu düşünüyor” diyen Bilsay Kuruç, bu “sona eriş döneminde” dikkat çekici iki nokta bulunduğunu işaret ede-

rek şöyle konuştu: “Bir tanesi, Amerikan yayılcılığının artışı. Orta Doğu’ya, Asya’ya ve Afrika’ya; bu, doğal kaynaklara ve önemli ham madde kaynaklarına kestirmeden el koyma kuvvetli arzusunun ifadesi. İkincisi de bu arzu o kadar kuvvetli ki, uluslararası hukuku ortadan kaldırdı. Demek ki şöyle bir noktadayız: Bundan sonra dünya Amerika’yı finanse etmeye devam edecek mi? Şimdiye kadarki eğilim, etmek istemediğini gösteriyor. İkincisi, uluslararası hukuk yeniden kurulabilecek mi? Uluslararası hukuk yeniden kurulamazsa ve Amerikan yayılcılığı dünyada bütün kaynaklara kolayca el koymaya devam ederse, o zaman bizim gibi ülkelerin önemi dünyada kalmaz. Yani, biz sanayi üzerine boşu boşuna konuşmuş oluruz. Uluslararası hukukun geleceği, sanayilerimizin teminatı ve Amerikan yayılcılığının frenlenmesi, bizim gibi ülkelerin öneminin artmasına, yani bizim kendimize gelmemize, kendi kaynaklarımıza ve potansiyelimize sahip çıkmamıza ve ayakta durabilmemize bağlı.”

“Türkiye’de Yapay Bolluk Senaryosu Bitti”

Türkiye ekonomisine özgü yapısal sorunlar bulunduğunu kaydeden Kuruç, kendilerinin “yılan hikâyeleri” dedikleri ve 30 yıldır çözölemeyen yapısal sorunların yanında 2000 yılından sonraki dönemin özelliklerinin de olduğunu belirtti. 2000’li yılların Türkiye ekonomisinin ve sanayisinin büyük bir likidite bolluğu içinde var olduğunu ifade eden Kuruç, Türkiye’nin çok kolay kredi aldığını, 160-180 milyar dolar kayıtlı paranın girdiğinin söylendiğini ve Osmanlı dönemi de dahil Cumhuriyet tarihinin hiçbir döneminde bu miktarda bir para girişi olmadığını belirtti. Bilsay Kuruç, 2000’li yıllarda sanayinin çeşitli dallarda gösterdiği gelişmenin kökeninde “Türkiye’ye bir yapay bolluk yaratma senaryosunun” olduğunu savunarak, son beş-altı yılın yüksek büyüme hızlarını yaratan sektörlerin ilk sönen sektörler olduğunu vurgulayarak, “Şimdi onlar geriliyorlar. Neden; likidite bolluğu bitti, yani Türkiye’de yapay bolluk senaryosu bitti. Sermaye birikimi üzerine gitmeyen, ülkeye daha çok tesis yaratmak üzere kendi dinamizmine güvenmekten önce dış krediye yaslanan bir kapitalizm ve sanayi oldu” dedi.

“Erdoğan’ın Hızlı Koşturan Sektörleri En Çok Gerileyen Sektörler”

“Acaba bundan sonra ne olacak?” sorusunu yönelten Bilsay Kuruç, dış kredinin ithalat yapmak amacıyla alındığını belirterek, ithalat olmadan Türkiye’nin üretim yapmadığını işaret etti. İthalat olmadan ihracatın zaten yapıla-

madığını; ara girdilerin, ara malları sektörlerinden başlamak üzere hepsinin kolayca dışarıdan gelmesi nedeniyle üretimin de yapılamadığını savundu. “Gıdada söz konusu olduğu gibi, AR-GE yapma ihtiyacını bile hissetmiyorlar” eleştirisinde bulunan Kuruç, sektörün AR-GE yapma ihtiyacını hissetmemesinin nedeninin malı satanın “AR-GE’ye ne ihtiyacın var; al, ben sana veriyorum AR-GE’yi” yaklaşımını olduğunu ifade etti. Öğleden sonra yapılan oturumda genç nüfusun zayıf olmasının bu duyarsızlığın kolayca yayılabildiğini ve “10 yıllık bir yapay bolluk kapitalizminden” sonra meslek sahibi olan gençlerin duyarlılıkların henüz harekete geçirilemediğini gösterdiğini belirterek, “Tayyip Erdoğan’ın hızlı koşturan sektörleri, şimdi en çok gerileyen sektörler ve bu böyle olacak; bu sayede koşturdu, bu nedenle duruyor. Her şeyin bir başlangıcı ve sonu vardır” diye konuştu.

“Birçok Şeyi Yeni Baştan Yapmak Gerek”

Bu dönemin diğer ilginç yönünün de sanayiye deneyim kazandıran bir dönem olmasına rağmen bir sanayi politikasının çıkmaması olduğunu belirten Kuruç, Makina Mühendisleri Odası’na düşen en büyük işin “Türkiye’nin düşünen zihinleri üzerine 30 yıldır çöreklenmiş olan demir maskeyi yırtıp atmak” olduğunu vurguladı. “Biz neyiz, niçin potansiyelimizi kullanamıyoruz, bu potansiyeli nasıl kullanabiliriz ve sanayide kendi ayaklarımız üzerine dünyadan kopmadan nasıl basabiliriz, kaynaklarımızı nasıl kullanabiliriz?” sorularına yanıt arayan bir planlama çalışması yürütmek gerektiğinin altını çizen Kuruç, “Bunun için bir yön duygusuna ihtiyaç var” dedi. Türkiye’de siyaset sınıfının “diskalifiye” olması nedeniyle “birçok şeyi yeni baştan yapmak” gerektiğini savunan Kuruç şöyle konuştu: “Akdeniz’i yeniden mi keşfedeceğiz diye düşünmemek ve fazla zaman yitirmemek lazım. Çünkü tarih hızlı koşturmayı başladı, eskisi gibi değil, bunu çok iyi kullanabilmek lazım. Bu öncelikle yine TMMOB ve Makina Mühendisleri Odası’na düşecek. Belki Makina Mühendisleri Odası’nın olanaklarını genişleterek bilim ve teknoloji meselesi üzerinde çalışması gerekecek. Yani ne kadar birikimimiz ve canlandırabileceğimiz pozitif hücre varsa, bunları mutlaka harekete geçirmek lazım. Yön duygusunu Türkiye yeniden ancak böyle kazanabilir, bir plana ancak buralardan varılabilir. Yani, sizler özel ihtisas komisyonları kuracaksınız ve bunun üzerinde bir entegre plana varmak üzere çalışacaksınız. Bir yandan da hâlâ kaldıysa planlar da planlama yöntemleri üzerinde çalışıp ileride sizlerle buluşacaklar.”